

Sayı 6 (294)
Haziran 2019
Yıl XXVII

ISSN: 1312-9872

Yayın Sahibi
BULGARİSTAN
MÜSLÜMANLARI
BAŞMÜFTÜLÜĞÜ

Yayın Türü
Aylık, süreli

Yayın Kurulu

Vedat S. Ahmed
Cemal Hatip
Doç. İbrahim Yalimov
Dr. İsmail Cambazov
Dr. Kadir Muhammed
Murad Boşnak
Muhammed Kamber

Dizgi ve Tasarım
Salih M. Şabanov

Adres

Sofya 1000
ul. „Bratya Miladinovi“ 27
Müslümanlar Dergisi
tel.: 02/981 60 01

Temsilcilikler

Bölge Müftülükleri
Cami Encümenlikleri

Online

www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Baskı

Sky Print

Abone ücretleri

Yıllık: 24,00 lv.
Altı aylık: 12,00 lv.

AKL-I SELİM

Aklın konusu asırlardır ciddî tahlillere ve tartışmalara sözkonusu olmuştur. O yüzden bir akılsızlık edip o konuyu bu sayfaya taşıyacak değiliz. Ancak Kur'ân-ı Kerim'de farklı formlarda 49 kere geçen akıl mevzuuna hiç değinmeden de edemeyiz. Zira Allah'ın insana bahşettiği en büyük nimetlerden biri olan akıl vasıtasıyla Rabbimizin ısrarla üzerinde durduğu taakkul, tefekkür, tezekkür, tedebbür gibi ameliyeler gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca aklın binlerce tarifinden biri olan “bilgi edinmeye yarayan, idrak kabiliyeti olan güç”, bize aklın önemini vurgulamaktadır. Çünkü bilgisiz hiçbir şey olmaz! Bundan da öte dinimiz, mükellef olma, sorumluluk taşımanın ön şartı olarak âkil olmayı, yani akıllı olmayı öngörmüştür. “Akıllı olmayanın dini de olmaz ifadesi” mevzunun ne kadar mühim olduğunu göstermektedir.

Aslında her insanda akıl var. Ama bazılarında az, bazılarında yeteri kadar, bazılarında da fazlası var! Akılsızlar, akıllı kıt olanlar olduğu gibi, ukalâ olanlar da var, yani akıllı bir karış yukarıda olanlar. Aklın faydalısı olduğu gibi, zararlı olanı da var aslında. Bu hususta Peygamber Efendimizin şu ifadesi bizim için yol gösterici mahiyettedir: “Kiyaset sahibi olan akıllı insan, nef-

sini yöneten ve ölüm sonrasını düşünerek hareket eden kişidir.”

Dolayısıyla sadece akıl taşımak yeterli olmuyor, akıllı kullanmak ve bilhassa doğru kullanmak da gerekiyor. Çünkü nice “akıllı” insanların “akılsız” işler yaptığına tarih şahit olduğu gibi, bizler de neredeyse her gün şahit oluyoruz.

İşte tam burada belki de bize ait bir kavramdan söz etmek gerekiyor: Akl-ı selim. “Kubbealtı Lügati” bu ifadeyi “hükümlerinde yanılmadan doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırma yeteneği, sağ duyu” olarak açıklıyor. Yani bu durumda saf, kirlenmemiş, fitratı bozulmamış akıldan söz ediyoruz. Buna sahip olmanın yolu ise aklın önünü aydınlatan vahiy nuru ile münevver olmaktan, aydınlanmaktan geçiyor. Vahyin aydınlığında yürüyen akıl, ayakları üzerine basarak selim bir hâl alır, sahibini de sahil-i selâmete çıkarır. Zira bir kelâm-ı kibarda ifade edildiği üzere “Akl-ı selim sahibi Mustafa'ya tâbi olur”, yani Hazreti Muhammed'in yolunun yolcusu olur. Öyle bir kimse de sadece akl-ı selim sahibi olmakla kalmaz kalb-i selim ve zevk-i selim sahibi kâmil bir insan olur.

Bir insan için bundan daha güzel ne olabilir?!

Vedat S. Ahmed

İÇİNDEKİLER

- 02 Osmanlı Arşivlerine Yeni Okuma Yapılması Gerekiyor
- 05 Dünya Hâli
- 06 Din-Akıl İlişkisi
- 08 Tefekkür İbadettir

- 10 Akıl Sâhibi Olmak Değil, Akıllı İyi Kullanabilmek Mühim
- 12 Azıcık Basiret, Azıcık İnsâf!
- 14 İntibah'ta Hadis Yorumu
- 16 Balçık Kasabasındaki Turgut Reis Camisi
- 17 Şumnulu Hüseyin Hüsnü Efendi

OSMANLI ARŞİVLERİNE YENİ OKUMA YAPILMASI GEREKİYOR

“Kiril ve Metodiy” Millî Kütüphanesi Şarkiyat Şubesi Eski Müdürü ve Yüksek İslâm Enstitüsü Öğretim Görevlisi Doç. Dr. Stefan Andreev ile Mülâkât

► **Doç. Dr. Andreev, Bulgaristan’da Osmanlı diplomasisi, paleografisi ve epigrafisi alanında en iyi uzmanlardan birisiniz, Millî Kütüphanede uzun yıllar araştırma görevlisi ve Şarkiyat Şubesi Müdürü olarak çalıştınız. Bizlere eğitiminiz ve daha sonra giriştiğiniz bilimsel faaliyetlerden bahseder misiniz?**

1964’te başlayarak uzun yıllar süren arşiv çalışmalarım, onları kullanıp yorumlama konusundaki temel tutumum beni hakikaten uzmanlaştırdı. Uzun yıllar Şumnu “Episkop Konstantin Preslavski” Üniversitesi, Filibe “Paisiy Hilendarski” Üniversitesi ve Slav Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak çalıştım. Osmanlıca, Osmanlı diplomatikası ve paleografisi, Osmanlı epigrafisi, Osmanlıca’dan çeviri tarihi ve pratiği, arşivcilik dersleri verdim. Şu anda Sofya Yüksek İslâm Enstitüsünde ders vermeye devam ediyorum. Ancak bir yıldan beri farklı kuşaklardan Osmanlıca uzmanlarına, Bulgaristan Bilimler Akademisi ve Sofya Üniversitesinden görevlilere ve doktora öğrencilerine çeşitli türde belge, mektup okuma, tercüme ve tahlil etme konusunda ders verdiğimi eklemek istiyorum. Bu grup 14-15 kişiden oluşuyor. Yakın zamanda Başmüftülük ve çevresinden genç softalarım da aynı

çalışmaları yürütmeye başladık. Onlarca yıl Millî Kütüphanenin Şarkiyat Şubesini yönettim, ardından kütüphane nezdindeki Belgeler ve Elyazmaları Merkezinin başında buldum. 2002 yılında emekliye ayrılmamdan önce Millî Kütüphane Bilim Kurulu Başkanıydım. Farklı yönlerde araştırmalar yaptım: diplomatika ve paleografi araştırmaları, Osmanlı devletinde özel yükümlülükleri olan nüfus hakkında çalışmalar, tarih ve coğrafya araştırmaları gibi. Bunları sadece Osmanlıca ve Osmanlı belgelerine olan sevgime değil, hocam Nikola Popov’a da borçluyum.

► **Sofya’daki Millî Kütüphanenin Osmanlı belgeleri yönünden en zengin kütüphanelerden biri olduğunu biliyoruz. Bu belgeler nereden gelmiş ve günümüzdeki durumları nedir? Bunlar üzerinde ne ölçüde çalışılmış ve bize ne söylüyorlar?**

Osmanlıca belgelerin Millî Kütüphanenin arşivinde bulunması hususunda yıllardır konuşulup yazıldı. Bu belgeler, eritmek için hurda kağıdı olarak Türkiye’den getirilmiştir. Ancak buna izin verilmemiş ve

paha biçilmez belgeler kurtarılmıştır. 1966 yılında Sofya’da düzenlenen ilk Balkan Araştırmaları Kongresi esnasında Türkiye’den gelen Prof. Dr. Ömer Lütfi Barkan ile görüşme, belgeleri gösterme ve onları koruma ve kullanma biçimlerini tanıtmaya imkânım oldu. Belgelerin durumu iyi, birçoğu restore edilmiştir. Gelecekte de iyi durumda kalacaklarını söyleyebilirim. Bu sadece korunmaları için sarf edilen özel çabadan dolayı değil, yazıldıkları kağıdın da kaliteli malzemelerden yapılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Kısacası kağıt, yüzyıllar önce yazı malzemesi olarak kullanıldığı zamandaki renk ve kalitesini günümüzde de koruyor. 20. yüzyılın 60’lı ve 80’li yıllarında belgelerin işlenmesi, en önemlilerini derleme ve tasnif olmak üzere önceden belirlenen bir planda yapılıyordu. Şu anda belgelerin kullanımını kolaylaştırmak için Millî Kütüphanede dijital ortama aktarma yapılıyor. Arşivlerin incelenmesi yönünde daha yapılacak çok şey var.

► **Kıymetli Hocam, siz totaliter rejim, yani Bulgaristan Müslümanları ve Türklerinin zorunlu asim-**

Yüksek İslâm Enstitüsünün akademik çalışmalarından birinde.

lasyona tabi tutulduğu “soya dönüş süreci” döneminde de bu alanda çalıştınız. Bu asimilasyon politikasının “arşiv belgeleri” ile desteklenmesi gerektiği göz önünde bulundurulduğunda o zamanlar çalışmalarınızı nasıl yürütüyordunuz?

Totaliter rejim döneminde kendini kanıtlamış bir uzman olarak Millî Kütüphanenin idarî yapısında iyi bir yerdedim. “Soya dönüş” yıllarında, ondan önce ve ondan sonra ben bu konu ile ilgili tek bir cümle yazmadım. Sözü geçen dönemde, 80’li yılların ikinci yarısında Osmanlıca yayınlar ve belgeler üzerinde tercüman ve editör olarak çalıştım. Ancak yukarıda adı geçen süreçle ilgili belgeleri çalışmadım.

► Tarih bir yere kadar belgelerin farklı yorumu ile, bazen de belgelerde sahtecilik ile yazılıyor. Bulgaristan tarihçilerinin Osmanlı tarihini yorumlamalarına nasıl bakmalıyız? “Ana kaynaklar” ile çalıştığınız göz önüne alınırsa belgelerin tahrifi ne düzeydedir?

Osmanlı arşivlerinde uzun yıllar süren çalışmalarım, tarihî belgelerin farklı yorumlanabi-

leceğine ikna olmamı sağladı. Ancak tabii ki, bu siyasî konjontüre de bağlıdır. Şu anda arşivlerin yorumlanması eskisinden oldukça farklı. Osmanlı arşivlerine yeni okuma yapılması gerekiyor.

► Osmanlı arşivimizin birçok uzman yetiştirdiğini biliyoruz. Günümüzde Osmanlı çalışmaları ne durumdadır?

Hakikaten 20. yüzyılın ilk

yıllarından itibaren bundan 30 yıl öncesine kadar Millî Kütüphanede korunan Osmanlı arşivi ve onun sürekli açığa çıkarılması ihtiyacı farklı seviyelerde uzmanların (Osmanlıca uzmanları, tarihçi, hukukçu ve dilbilimciler) yetiştirilmesine sebep olmuştur. Vera Mutafchieva, Elena Grozdanova, Asparuh Velkov, Stoyanka Kenderova, Petko Gruevski ve tabii ki, Stefan

Selvi Kazasına dair Osmanlı evraki derlemesi.

Bulgaristan vakıflarına dair ilmi toplantıda.

Adreev'in isimlerini sıralamak isterim. Yeni nesil meslektaşlarımızdan bahsetmeden de geçmeyeceğim: Svetlana İvanova, Stefka Pırveva, Rositsa Gradeva, Olga Todorova, Evgeni Raduşev, Stoyan Şivarov ve daha başkaları... Hocalarım Gılib Gılibov ve Boris Nedkov'un yeri apayrıdır. Bulgaristan'da Osmanlıca biliminin gelişmesini doğrudan veya dolaylı olarak öncelikle Nikola Popov'a bağlıyorum. Yine de Popov'un çalışmalarını o zamanki Millî Kütüphane Müdürü Kostadinka Kalaycieva ve Müdür Yardımcısı Kirila Vızvızoza'nın desteği ile yürüttüğünü eklemem gerek. Şu anda Millî Kütüphane idaresi yeni uzmanların yetişmesi için hiçbir katkı sağlamıyor. Burada bir parantez açalım; 2006-2007 yıllarında Bakanlar Kuruluna bağlı Merkez Devlet Arşiv Genel Müdürü Boryana Bujaşka başında bulunduğu kuruluştaki genç uzmanların yetiştirileceği bir eğitim merkezi kurmaya çalıştı. Ancak ona bağlı olmayan sebeplerden dolayı bu teşebbüs uzun ömürlü olmadı.

► **Araştırmalarınıza yorulmadan devam ediyorsunuz. Ancak daha fazla vakit, güç ve imkân sahibi olsanız Osmanlı arşivlerinde ne tür konuları araştırmak isterdiniz?**

Tek başıma ya da Elena Grozdanova ile birlikte ardımda önemli çalışmalar bırakmış olduğumdan dolayı memnunum. Gelecekte, Tanrı verir de sıhhat ve gücüm olursa, herşeyden önce 15. yüzyılın ortalarından 19. yüzyılın sonuna kadar devam eden dönemle ilgili Osmanlı diplomatikası, paleografi ve tarihî coğrafya alanlarında çalışmak isterim.

► **Sayın Andreev, etnik Bulgar ve Hristiyanınız. Uzun yıllardan beri de Yüksek İslâm Enstitüsü'nde Osmanlı diplomatikası ve paleografî dersleri veriyorsunuz. Enstitünün faaliyetleri, öğrencileri ve genel olarak ülkedeki Müslüman topluluğu ile ilgili izlenimlerinizi paylaşır mısınız?**

Şu anda Yüksek İslâm Enstitüsünde öğretim görevlisiyim. Enstitünün kuruluşundan şimdiye kadar belki en uzun süre görev yapan hocalardanım. Gelecekte de öğretime devam et-

mekten memnun olurum. Orada bulunmama ve kalmama sebep olan, aramızdan ayrılan dostum İsmail Çavuşev'e teşekkür etmem gerekir. O zamanki Rektör İbrahim Yalimov'a beni tavsiye eden o oldu. Enstitüde kendimi meslektaşlarım ve dostlarım arasında hissediyorum. İyi hissediyorum. Genel olarak öğrenciler hakkında izlenimlerim olumlu – ahlâklı, dinleri ve Müslümanlığın değerlerine saygılılar. Ancak din, tarih ve başka bilim dallarında bilgilerini geliştirmeleri için onları daha sık kütüphanede görmek isterim.

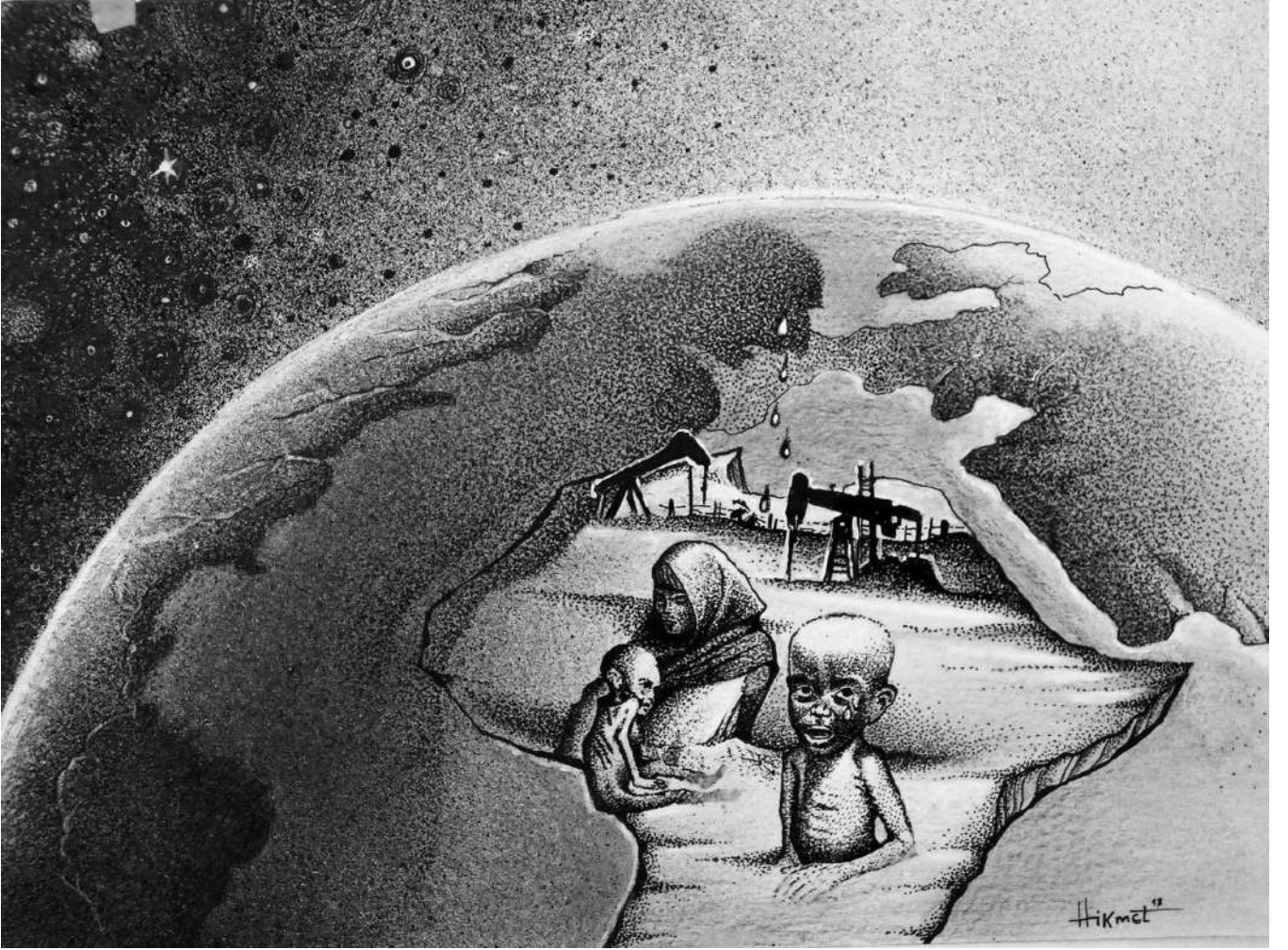
► **Peki bizim gibi eski öğrencilerinize ne tavsiye edersiniz?**

Artık sayılarını unuttuğum eski öğrencilerime Müslümanlığın değerlerini yaymaları ve doğup büyüdükleri yerlerde dine başarılı bir şekilde hizmet etmeleri için sağlık ve güç diliyorum.

► **Ayırdığınız zaman için teşekkür ederiz, sayın Andreev. Sağ sağlam olmanızı ve daha uzun yıllar aramızda olmanızı diliyoruz!**

KONUŞAN: CEMAL HATİP

DÜNYA HÂLİ

*Fânî dünyayı çark etmiş,
akıyor zaman hiç durmadan...
Ademoğlu ona aldanmış
sonunda gidiyor
eller yine boş kalmış...
(Deliormanlı)*

DİN-AKIL İLİŞKİSİ

DR. KADİR MUHAMMED
YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜSÜ ÖĞRETİM GÖREVLİSİ

Din-akıl ilişkisi bağlamında üzerinde durulması gereken ilk kavram, dindir. Din mefhumunun özel ve genel olmak üzere iki mânâsı mevcuttur. Özel anlamına örnek olarak Hazreti Peygamberin dinin ihlâs, samimiyet ve güzel ahlâk olduğu rivayetleridir. Genel anlamı söz konusu olduğunda bir terim olarak din, Allah Teâlâ tarafından konulan ve Hazreti Muhammed vasıtasıyla bildirilen itikat, ibadet ve ahlâka ilişkin değişmez kural ve prensipleri ifade etmiş olacaktır.

Kur'ân'ın belli ayetleriyle Hazreti Muhammed'in hadislerinden bilhassa Cibril hadisinden hareketle dinin hitapla-

rının üç temel alana şamil olduğu söylenebilir. Bunlar sırasıyla itikat, ibadet ve ahlâktır. İmânî hükümler itikadı, İslâmî kaziyeler ise ibadet alanını teşkil etmektedir. Ahlâka gelince bu, inancın tezahürü olmakla birlikte kalpte mütemekkin olan imânın mütemmim cüzüdür. İmânsız ahlâk değerini yitirdiği gibi, ibadet ve ahlâkla pekiştirilmeyen dolayısıyla diğer iki temel esastan destek bulmayan imân da fanussuz lambayı andırır.

Dinî hitap ve hükümlerin uygulanması meselesine gelince, burada temel faktör olarak akıl ve kalp karşımıza çıkmaktadır. Hakikat sadece soyut bir akılla anlaşıla-

mayacağı gibi idrakten, derûnî mânâdan yoksun bir kalple de kavranamaz. Bu bağlamda akıl ve kalp birlikteliğinin kendisinde yer almadığı bir din düşünülemez. Diğer bir ifadeyle din, akıl ve kalp vasıtasıyla değer bulur ve yücelir. Zira o dini anlayacak, izah edecek, anlamlandıracak ve yayacak lübb denen cevherdir. Kendisinde idrakin bulunmadığı kişiden kalemin kaldırıldığı da Hazreti Peygamber tarafından açıklanmıştır.

Cenâb-ı Allah, insanları ve cinleri dinine muhatap kılmıştır. Bu varlıkların mükellef kılınmalarının temel nedeni, onları diğer varlıklardan ayıran, şerefli kılan, so-

DOĞRULT YÂ RABBÎ!

رَبِّ أَعْنِي وَلَا تُعِنِّي عَلَيَّ ، وَأَنْصُرْنِي وَلَا تَنْصُرْ عَلَيَّ ، وَأَمْكُرْ لِي وَلَا تَمْكُرْ عَلَيَّ ، وَاهْدِنِي وَبَسِّرِ الْهُدَى لِي ، وَأَنْصُرْنِي عَلَى مَنْ بَغَى عَلَيَّ ، رَبِّ اجْعَلْنِي لَكَ شَكَارًا ، لَكَ ذَكَرًا ، لَكَ رَهَابًا ، لَكَ مَطْوَاعًا ، لَكَ مُخْبِتًا ، إِلَيْكَ أَوَاهًا مُنِيبًا ، رَبِّ تَقَبَّلْ تَوْبَتِي وَأَغْسِلْ حَوْبَتِي وَأَجِبْ دَعْوَتِي وَثَبِّتْ حُجَّتِي وَسَدِّدْ لِسَانِي وَاهْدِ قَلْبِي وَأَسْأَلُكَ سَخِيمَةَ صَدْرِي

rumluluk sahibi yapan, bir düşünme ve anlama melekesi olan akıldır. Akılın en bariz özelliği fehim ve idraktır. Kur’ân-ı Kerîm’in ifadesiyle insanlarla cinlerin çoğu, yaratılış gayelerine uygun davranmadıkları hasebiyle cehennemi hak etmişlerdir. Zira Allah Teâlâ’nın onlara nimet olarak bahsettiği ve kendisi vasıtasıyla diğer canlılardan temyiz edildikleri akla sahip olmalarına rağmen hakikati idrak etmezler. Akıl yanında duyu organlarını Hak ve hakikat namına kullanmadıkları sebebiyle davar sürüsüyle de özdeşleştirilmiştir.

Kur’ân-ı Kerîm’de yedi yüz kadar ayet, duyu organlarıyla birebir ilişkili olan bakma, görme ve işitmeye; akıl, vicdan, kalp ve gönülle alâkalı olan düşünme, tefekkür etme ve ibret almaya atıf yapar. Bu atıflar akıl ve kalbin, düşünme ve idrakin İslâm dinindeki önemini vurgulamaktadır. Son olarak da Cenâb-ı Hak, Kur’ân-ı Kerîm’in hak ve hakikat olduğunu kavrayanla idrak edemeyen arasında bir farkın bulunduğunu belirterek bu gerçeğin ancak akl-ı selim ve sağduyu sahibi kimseler tarafından anlaşıldığını ifade eder (er-Ra’d, 13/19).

“Rabbi einnî velâ tü’in aleyye; vensurnî velâ tensur aleyye; vemkür lî velâ temkür aleyye; vehdinî ve yessiri’l-hüdâ lî; vensurnî men begâ aleyye! Rabbic’alnî leke şekkâran, leke zekkâran, leke rahhâben, leke mitvâan, leke muhbiten, ileyke evvâben münîben! Rabbi tekabbel tevbetî, vagsil havbetî, ve ecib davetî, ve sebbit huccetî, ve seddid lisânî, vehdi kalbi, veslel sehîmete sadrî!”

“Rabbim! Bana yardım et, aleyhimde olacak şeylerde yardım etme; bana zafer ver, mağlûp etme; benim lehimde olacak planlar yap, aleyhimde olanları ise tuzaklarına düşür; beni hidayete erdir ve hidayet yolunu bana kolaylaştır; bana kötülük edenlere karşı yardımını esirgeme!

Ey Rabbim! Beni Sana çok şükreden, Seni çok zikreden, Senden çok korkan, Sana pek çok itaat eden, Sana boyun eğen, Sana tamamıyla yönelerek yalvarıp yakaran bir kul eyle!

Ey Rabbim! Tövbemi kabul eyle, günahlarımı temizle, duâmı kabul et, delilimi sağlamlaştırdı, dilimi doğrult, kalbime doğru yolu göster, gönümden kötülükleri çıkar.”

İmam Tirmizî’nin “Sünen” adlı eserinde İbn Abbas (radiyallahü anhümâ)’dan rivayet ettiğine göre, Sevgili Peygamber Efendimiz dua ederken yukarıdaki derin mânâlar yüklü ifadeleri kullanmıştır. Bu kelimelerin her biri ayrı ayrı üzerinde durulup tahlil edilerek hayatımızda düstur edineceğimiz cinstendir. Bu cümleler, insanın işinin ne kadar zor ve engebeli olduğunu, ama aynı zamanda sağlam bir dayanağı olduğunda bütün bunların halledilip aşılabileceğini göstermektedir. Âciz ve güçsüz olan insanın, azametli ve herşeye muktedir olup güç yetiren, gücü de yaratan, sorunları da var eden, dertlerin devasını da veren Allah’a yönelmesinin önemi bu Peygamber duasında net olarak görülmektedir. Bize düşen kul olmaya azmedip herşeye gücü yeten Allah’a teslim olmaktır. Teslim ol ve kurtul! Teslim ol ve huzur bul!

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ
 لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا
 وَعَلَى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
 رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾

TEFEKKÜR İBADETTİR

ÂL-İ İMRÂN SURESİ 190-191. AYETLERİN TEFSİRİ

DR. SEFER HASANOV YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜSÜ ÖĞRETİM GÖREVLİSİ

Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün farklı oluşunda akl-ı selim sahipleri için elbette ibretler vardır. Onlar ayakta dururken, otururken, yatarken hep Allah'ı anarlar; göklerin ve yerin yaratılışını düşünürler: “Rabbimiz! Sen bunu boş yere yaratmadın, seni tenzih ve takdis ederiz. Bizi cehennem azabından koru!”

Tin suresinde (95/4) bildirildiği üzere Allah Teâlâ insanı hem fizikî hem de manevî bakımdan mükemmel bir donanımla yaratmıştır. İnsanın manevî cephesindeki en dikkat değer özelliği düşünme ve çevresinden bilgi edinme kabiliyetine sahip olmasıdır. Hâlikımız, iki temel bilgi kaynağının bulunduğunu Kur’ân-ı Kerim’de bizlere bildirmiştir: Peygamberlere vahyettiği kitap-

lar ve kâinat. Bunların her ikisi de ayetler/işaretler ihtiva etmektedir ve onlar vasıtasıyla Yaratıcı hakkında bilgi elde edilmektedir. Allah Teâlâ’nın insana bahşettiği bu ayetleri algılama ve bilgiye dönüştürme aracı düşüncedir. Bu sebeple Hâlik-ı Zülcelâl, Kur’ân-ı Kerim’in farklı yerlerinde “*Umulur ki düşünürler*” (7/186, 16/44, 59/21) ifadeleriyle kelâm/söz ve hilkatın/yaratılışın

MEVRİD-İ NASTA İCTİHADA MESAĞ YOKTUR

düşüncenin gıdası olduğunu açıklamıştır ki, onun sayesinde insan Rabbiyle irtibat kurmaktadır.

Akıl ve fikir, insanın Kur'ân ışıklarını, yani ayetletini algıladığı kalbinin gözleridir. Peygamberlere inzal buyurulan kutsal kitaplardan saçılan bu hakikat ışınları, her yaratılan varlıkta meknuz olan ve Yaratıcı hakkında bilgi kaynağına dönüşen ışığa işaret etmektedir. Âl-i İmrân suresinin 190 ve 191. ayetleri de Allah'ın kâinattaki bu ayetlerini/işaretlerini anlatmaktadır. İlk ayette Allah, göklerin ve yerin düzeninde, gece ile gündüzün birbirini izlemesinde akıl sahibi insanlar için sayısız işaretler olduğunu bildirmektedir. İkinci ayette ise insanın sahip olduğu aklın, Yaratıcısını hiçbir durumda unutmaması ve göklerle yerin düzeni üzerinde tefekkür etmesi hususlarında kendisini gösterdiği ifade edilmiştir. Bunun sonucunda insanlar Yaratıcıya şu sözlerle yönelirler: **“Rabbimiz! Sen bunu boş yere yaratmadın, seni tenzih ve takdis ederiz. Bizi cehennem azabından koru!”**

Bu ayetler, hakikaten akıllı olan kimselerin herşeyde Yaratıcının sıfatlarının tecellisini gören ve kendilerini kuşatan dünyayı inceleyen kişiler olduğunu bize öğretmektedir. Bu düşünce ve yaklaşım sonucunda onların Yaratıcının mükemmelliğine ve hesap gününün kaçınılmazlığına olan imanları artmakta ve güçlenmektedir.

Bu ayetler, Endülü's devletinin bir parçası olan Ortaçağ Avrupasının bilimdeki Altın Çağını neye borçlu olduğunu bize anlatmaktadır. Bununla beraber gerçek Müslümanın kâinattaki sırları çözme konusunda neden bigâne kalamayacağını ve kendisini kuşatan canlı-cansız tabiata Allah'a iman konusunda temel manevî enerji kaynağı olarak bakmakla mükellef olduğunu bildirmektedir. Bu inanç ise insanı dünya ve ahiret mutluluğunu elde edeceği salih ameller işlemeye sevk etmektedir.

İnsanı Yaratıcısına yaklaştıran hayırlı işlerden birinin ilmî tefekkür faaliyetlerinin olduğunu Allah Teâlâ bu ayetlerle hatırlatmaktadır. O yüzden bu fikri çabalar hiçbir zaman küçümsenmemeli ve arka plana itilmemelidir, zira imanın derecesi ve diğer fizikî ve malî ibadetlerin kalitesi onlara bağlıdır.

Mecelle'de yer alan bu fıkıh kaidesi, nas olan yani Kur'ân ve sünnetin açık hükmünün bulunduğu yerde kıyas, akıl yurutme, dolayısıyla ictihat yapılamaz, o hükme uyulur anlamına gelmektedir. Yani bir mesele hakkında âyet veya hadiste katî bir beyan, kesin ve açık bir ifade varsa, bu o mesele hakkında bir nas sayılacağından artık o mesele hakkında ictihada cevaz yoktur. Çünkü ictihat ancak kesin ve açık olmayan meselelerde Şâriin muradını arayıp bulmak için meşrudur.

Meselâ:

a) Hâkim, boğazlanırken bismelenin kasten terk edildiği bir havyanın etinin satışına ve yenilmesine cevaz verecek olursa, her ne kadar Şafî mezhebinde buna cevaz verilmişse de bu hükmü infaz edilmez.

b) Yine hâkim, davacıyla davalı arasındaki ihtilâfi hallederken davacı, davalıda 1000 leva alacağı olduğunu iddia ediyor; davalı da bunu inkâr ediyorsa, hâkim davacıya yemin, davalıya da beyyine teklif ederse, böyle bir ictihadın hiç bir şer'i kıymeti yoktur. Çünkü mütevâtir hadîste: “Beyyine müddeîye aittir; yemin de münkir üzerinedir” buyrulmuştur. Yani bu bir nastır. Artık buna karşı ictihada cevaz olmaz.

İmam Ebû Hanife, “kıyas (akıl), nassa (Kur'ân ve sünnete) tercih edilseydi, unutarak oruç yemeyi, hataen yemeye kıyas eder ve orucun bozulacağını söyledim. Ne var ki, hakkında hadis vardır. Binaenaleyh nas, kıyasa tercih edilir ve unutarak yemekle oruç bozulmuş olmaz.” demiştir.

الْكَيْسُ مِنْ دَانَ نَفْسَهُ ، وَعَمَلٌ لَمَّا بَعْدَ الْمَوْتِ ، وَالْعَاجِزُ مِنْ اتَّبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا ، وَتَمَنَى عَلَى اللَّهِ

Ebû Ya'lâ Şeddâd b. Evs'ten nakledildiğine göre, Allah Rasûlü (sallâllâhü aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: "Akıllı kişi, nefesine hâkim olan ve ölüm sonrası için çalışandır. Âciz kişi de nefisini hevâsına tabî kılan ve Allah'tan dileklerde bulunup duran (bunu yeterli gören) kişidir." (İbn Mâce, Zühd, 31)

DOÇ. DR. MUSTAFA CANLI
YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜSÜ

AKIL SÂHİBİ OLMAK DEĞİL, AKLI İYİ KULLANABİLMEK MÜHİM

Cenâb-ı Hakk'ın insanoğluna vermiş olduğu en büyük nimetlerden biri, akıl nimetidir. Akıl, aynı zamanda insanı diğer varlıklardan ayıran en önemli farklardan biridir. Bu mânada **akıl, alâmet-i fârikadır**. Hazreti Ali'nin şöyle dediği nakledilir: "İnsanı, şeref ve izzet sahibi yapan üç şey vardır. Bunlar: **Akıl, din ve ilimdir.**"

Akıl; bilgiye ulaşmamızda, iyi-yi kötüden ayırt etmemizde bize yardımcı olan ve yaşadığımız hayatta karşımıza çıkan meselelere karşı nasıl tavır takınacağımız konusunda bize rehberlik eden bir güç ve kâbiliyettir.

Akıl, mükellef olmanın da bir şartıdır. Akıllı olmayanın dînî so-

rumluluğu da yoktur. Yâni **aklı olmayan mükellef değildir**. Dolayısıyla namaz, oruç gibi farzlar, onun için yerine getirilmesi gereken bir vecibe değildir. Demek ki **akıl, dînî yükümlülükleri yerine getirme bakımından esastır**.

Bununla birlikte hatırda tutulması gereken bir husus vardır

ki, **akıl, sınırlı bir güce sahiptir.** Akla çok mânâ yükleyip aklın gücüne inanmada çok ileri giderseniz, bir başka deyişle aklınıza çok güvenerseniz, **pozitivist** bir yaklaşıma doğru gidirsiniz. Akla itibar etmeyip sezgilerinize, duyularınıza itibar ederseniz, **ampirizm veya sezgicilik** bataklığına gömülürsünüz. Aklı yerli yerince kullanmazsanız veya doğru kullanmazsanız yine derin problemler yaşarsınız.

Bu bakımdan şunu iyi idrak etmeliyiz ki **salt akıl, hiçbir zaman insanı hakikate ulaştırmaz. Ancak vahiy süzgecinden geçmiş akıl, insanı aydınlatabilir ve insanı doğru yola götürebilir.**

Zira aklın gücü sınırlıdır. **Tek başına akıl, tek kanatlı uçmaya çalışan kuş gibidir.** Hakikate ulaşmada aklın yanında duyu ve sezgilere de ihtiyaç vardır. Büyük bir nimet olmakla birlikte akıl, aydınlanmaya ve yönlendirmeye muhtaçtır. Halk arasında; “At, sahibine göre kişner.” diye bir tabir vardır. İşte **akıl da o akli kullananın ahvâline göre yol alır.**

İlâhî vahiyle aydınlanan bir akıl, insanlığa faydası dokunacak fikirler geliştirir, icatlar yapar. Bu aklın ahlâkî kaygıları vardır. Böyle bir akıl **Rahmânî** bir akıldır. Buna **akl-ı selîm** de diyebiliriz.

Bunun aksine ilâhî vahiyden uzak hareket eden bir akıl da şahsî çıkar ve menfaat uğruna insanlığı yok etmeye çalışır. İlâhî vahiyden uzak olan aklın hâmili olan insanda ahlâkî kaygılar yoktur. Böyle bir insan, hırsı uğruna yaratılmışların en şerefli varlığı olan insanı görmezlikten geldiği gibi, kendisine nimet olarak verilen hayvan ve bitkileri de hoy-

ratça kullanır. İşte bu, **şeytânî** bir akıldır.

Bu mânâda akli doğru bir şekilde kullanmak çok önemlidir. Kur’ân-ı Kerîm’de yer alan bir ayet-i kerîmede, aklını doğru bir şekilde kullanmayı cehenneme sürüklenen insanların pişmanlıklarını şu şekilde dile getirilmektedir: **“Eğer kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık, çalgın alevli cehenneme girenler içinde olmazdık.”** (el-Mülk, 67/10). Yine Kur’ân-ı Kerîm’de yer alan birçok ayet-i kerîmede **“Aklınızı kullanmaz mısınız?”**, **“Umulur ki aklınızı kullanırsınız.”** gibi ifadeler yer almaktadır.

Öyle insanlar vardır ki gözleri vardır, görmezler; kulakları vardır, duymazlar. Bunun gibi **akılları vardır, akletmezler, akıllarını doğru bir şekilde kullanmazlar.** Kur’ânî ifadeyle **“(Hidâyet çağrısına kulak vermeyen) kâfirlerin durumu, sadece çobanın bağırıp çağırmasını işiten hayvanların durumuna benzer. Çünkü onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Bu yüzden akledemezler.”** (el-Bakara, 2/171)

Demek ki bir nimetin var olması mühim değildir. Mühim olan onu doğru kullanabilmektir. İşte akıl nimeti de böyledir. Allah Teâlâ, insana diğer nimetlerin yanında akıl nimeti gibi büyük bir nimet lütfetmiştir. Öyleyse akıl nimetini doğru bir şekilde kullanabilmek önemlidir. Akli kullanmada **itidal ve ölçü** önemlidir. Onun için **aklı; ilim, irfan ve hikmetle bezemek gerekir.**

İşte serlevhâ hadisimize göre aklını ilâhî vahiyle donatıp iyiye ve doğruya kullanan kimse, akıllı kimse olarak tavsîf edilmiştir.

Buna göre **akıllı kişi**, dünyanın fânî olduğunu unutmayıp öldükten sonraki hayatı için çalışır. Dünyaya dalıp gitmez. Aklını iyi kullanamayan kişi, **âciz ve sefih** bir kişidir. Çünkü o, hevâ ve heveslerinin peşinden giderek, gerçek hayat olan âhiret hayatını karanlıklara gömmüştür.

Ahmet er-Rufâî Hazretleri de “Akıllı, dünyaya meyletmeyen- dir.” demiştir. Onun için **gerçek akıllı kişi, aklını iyi kullanır ve dünyaya meyletmez.**

Bu vesileyle şunu da ifade edelim ki **akıl ile nakil (Kur’ân ve Sünnet) birbiriyle asla çelişmez.** Bunu şöyle de ifade edebiliriz: **Akl-ı selîm ile nakl-i sahîh asla çelişmez.** Yaşadığımız şu imtihan dünyasında Allah’ı razı olduğu bir hayat ortaya koymak istiyorsak, **hem akla hem de nakle ihtiyacımız vardır.**

İslâm bilgini Râgıb el-İsfehânî şöyle der: “Bilmiş ol ki, akıl, doğru yolu ancak şer-i şerîfin yardımıyla bulabilir. Şer-i şerîf de ancak, akl-ı selîm ile anlaşılıp açıklanır. **Akl temel, şer-i şerîf de bina gibidir.”**

Yukarıda da ifade edildiği gibi, mühim olan akli doğru kullanmak, onu vahiy aydınlığında yürütmektir. İşte o zaman hakikat ortaya çıkacak, işte o zaman ilim, hikmet ve irfan sırları dile gelecektir. İşte o zaman hayat, daha doğru bir şekilde inşa edilecektir.

Rabbim cümlemizi aklını doğru kullanıp dünya ve ahirette kurtuluşu eren kullarından eylesin!

Âmin...

MEHMED FİKİRİ (1908-1941)

AZICIK BASİRET, AZICIK İNSÂF!

Muhabbet, insanı kör eder. Bir şeyi çok seviyor musunuz? Emin olun ki noksanlarını göremezsiniz, kusurlarına vâkıf olamazsınız! Sevdiğiniz şey bir mecmua-i nakâis (eksiklikler yumağı) bile olsa, mâdem ki pek çok seviyorsunuz, size bir hazine-i mahâsin (güzellikler hazinesi) gibi görünür. Bu, insanları vâdi-i iğfâle (yanıltıp tuzağa) düşüren bir cilve-i muhabbettir ki, muhabbetin bu sihirbazlığı karşısında basireti körlenmemiş, şuuru perdelememiş ve aldanmamış insan “hiç yoktur” demeyeceğim, fakat pek azdır zannederim.

Yalnız muhabbet değil, adâvet (düşmanlık) de böyledir. Adâvet de insanları kör eder, husumet de basireti öldürür. Bir şeyi sevmiyor musunuz? Emin olun ki iyi taraflarını göremezsiniz, meziyet ve faziletlerini takdir edemezsiniz! Sevmediğiniz şey bir hazine-i mahâsin ve meşher-i fazâil (değerler sergisi) bile olsa, mâdem ki sevmiyorsunuz, mâdem ki ona karşı buğz (kin) ve adâ-

vet besliyorsunuz, eminim ki size bir mecmua-i nakâis gibi görünür, bu da insanları girdab-ı dalâlete (sapkınlık anaforuna) sürükleyen bir cilve-i adâvettir ki buğz ve adâvetin bu fûsunkâr (büyülü) tesirinden kendisini kurtarmış pek az insan vardır.

Bunun böyle olup olmadığını anlamak için herkes kendi nefsinde tecrübe yapabilir... Malûm ya, herkes en çok kendisini sever. İleri cân, sonra cânân sözü pek doğrudur. Kendisini sevmeyen insan yoktur... Şu itibarla herkes kendisini beğeniyor demektir. Çünkü insan, ancak beğendiğini sever. Mâdem ki kendisini seviyor, öyle ise beğeniyor... Hâlbuki kusursuz kul yoktur, fakat pek çok insanlar kendi kusurlarını göremezler, acaba neden?..

Hiç uzun boylu düşünmeye hâcet yok!.. Mesele gâyet basit... Dedğim gibi insan sevdiğinin kusurlarını, noksanlarını çok ve büyük de olsa göremez. İnsan, kendisini seviyor, hem de herkesten ve herşeyden çok seviyor, onun için de kendi

kusur ve noksanlarını göremiyor!.. Bu, böyle olduğu gibi bunun aksi de doğrudur. İnsan, kendilerine karşı buğz ve adâvet beslediği kimselerin de meziyetlerini göremez, faziletlerini takdir edemez. Çünkü hoşlanmadığı insanların dâimâ noksanlarını aramak ve kusurlarını görmek derdine müptelâdır. Bu iptilâ (tutku), insanı bazen pek gülünç ve gülünç olduğu kadar da fecî vaziyetlere düşürür. Aşağılamak istediğimiz kimseleri bize medh ü senâ ettirir. Yani bazen zemlerimiz (yergilerim), medhi müş'ir olur (bildirir). Kendimizden bahsederken savurduğumuz bazı temeddühler (övmeler), zemmi müş'ir olduğu gibi!..

Şu hâlde kendi kusurlarını görebilmek için insan kendisine düşmanına bakarmış gibi bakmalıdır. Ancak o zaman kendi hatâlarını görecektir ve kendisinden büsbütün nefret edecektir. Evet, ancak o zaman alnındaki karayı ve gözündeki mertegi görerek başkalarıyla uğraşmaktan ve şunun, bunun gözündeki

çepele mânâ bulmaktan vazgeçecektir.

Bir kelime ile: İnsan, bazen kendisine düşman gibi, düşmanlarına da dost gibi bakmalıdır. Düşmanlarına hiç olmazsa bazen dost gözüyle bakamayan garazkârlar, her zaman, her yerde ve herkese karşı dâimâ onların meziyetlerini inkâr ederler. Şüphe yok, bu bir yalancılıktır. Bundan daha şenî (çirkin) iftirâ olamaz. Başkalarını küçültmek, rakiplerimizi aşağılamak ve sevmediklerimizi gözden düşürmek için kendimizi vâdî-i zem ve gıybet ve bazen sukutun (düşüşün) bu kadarına da kanâat etmeyerek gayyâ-yı iftirâ ve bühtâna düşmemeliyiz! Daha veciz ifâde ile: Başkalarının seyyiâtını (günahlarını) kendi seyyiâtımızı artırmak için sermâye yerine kullanmamalıyız!

Esâsen pekçok müptelâ olduğumuz zem ve gıybet büyük günahlardan değil midir? Bâde-i zem ve gıybet (yerme ve gıybet bardağı) içmekle rakı ve şarap kullanmak arasında acabâ ne fark vardır? Acabâ, zem ve gıybet de rakı ve şarap gibi insanın sarhoş etmiş olsaydı içimizde ayık kaç kişi bulunabilecekti? Acabâ, günah işlemek alçaklık da günahkârları zem ve gıybet bir fazilet midir? Müslüman din kardaşının işlediği herhangi bir fenâlığı gizlemekle memur değil midir? Şüyûun (yayılma) vukûdan (olma) daha şenî olduğunda şüphe mi vardır?

Bana öyle geliyor ki zem ve gıybet fenâlıklar nâmına çok güzel bir propagandadır. Şeytân, içimizden birisini iğfâle (kandırmaya) muvaffak olarak bir günah işletiyor, bu günah, yeryüzünde fitne ve fesâdın, rezilet ve masiyetin şüyûu için çalışan şeytanın ilk muvaffakiyeti oluyor. Fakat şeytân işi bu kadarla bırakmıyor. Meseleden propagandacılarını haberdâr ediyor, tevhit çekerek, salevât-ı şerife getirerek şeytân nâmına propaganda yapan gâfiller de bir daha şurada burada fırsatlar düşürerek din kardaşlarının fenâlıklarından bahsediyorlar... Hem de mübâlağalı bir ağız kullanarak!..

Hiç şüphesiz, şuûrî veya gayr-ı şuûrî (farkında olarak veya olmayarak) yapılan bu propagandalar aramızda fenâlıkların artmasına pekçok yardım ediyor. Ağayı zem köyü, beyi zem şehri, müftüyü zem milleti bozuyor. Çünkü ağa, bey ve müftünün fenâlıkları trampet vurarak ilân ve davul çalarak teşhir edildikten sonra bir daha halk "Canım, falanlar, filânlar bile yapıp duruyor da bize ne kalmış?..." demeye ve artık günah işlemeye hak kazanmış gibi bilâ-pervâ (korkmadan) menâhî ve maâşîyi (yasak ve kötülükleri) irtikâp etmeye başlıyor! Bunun içindir ki eşrâf ve sulehâ-yı ümmetten madût (sayılan) kimselerin zemmi âhâd-ı nâsin (herhangi birinin) zemminden kat kat fenâdır. Biz, belki en büyük fenâlıkları işlemeye azmetmiş olacağız ki zem ve gıybetin de en kötüsünü işliyoruz. Dâimâ üst tarafımızda bulunanları zemmediyoruz. Çünkü büyümek için onları küçültmek lâzım!.. Hâlbuki, biz, onları küçültmeye ve aşağılamaya çalışırken ne kadar alçalıyoruz?..

Büyümek için büyükleri küçültmek değil, hakikaten büyük olmak lâzımdır. İnsan günaha girerek değil, hayır işleyerek büyür. Müslüman, şeref ve izzeti, necât ve saâdeti İslâmiyet'in şiddetle men ettiği fenâlıklardan ictinâpta arar, biz gibi irtikâpta değil!..

Yazı, Medeniyet, 22. 12. 1938, sayı 172, sayfa 1'de yayımlanmıştır.

Taksitle kurban alınabilir mi?

Kurban, Allah'a yakınlaşma niyeti ile yerine getirilen bir ibadettir. Bu amaç ise ancak kişinin kendi mülkiyetindeki hayvanı kurban etmesi ile gerçekleşir. Mülkiyet, hayvanı bizzat yetiştirme, hibe veya miras yolu ile olabileceği gibi satın alma yolu ile de gerçekleşebilir.

Esasen vadeli satış caizdir. Taksit ise borcun ödenmesinin belirli birkaç zamana vadeli olarak geciktirilmesidir. Buna göre taksitlendirme yolu ile satın alınan bir mal, alıcının mülkiyetine geçtiğine göre, bu yolla alınan bir hayvanın kurban edilmesinde bir sakınca yoktur.

Banka kredisiyle kurban kesilebilir mi?

Kurban kesmek, âkil (akıl sağlığı yerinde), bâliğ (ergen), dinen zengin sayılacak kadar mal varlığına sahip ve mukim olan bir Müslümanın yerine getireceği malî bir ibadettir.

İster vacip, isterse nafîle olarak kurban kesecek kimse, kurbanını peşin satın alabileceği gibi, borçlanarak da satın alabilir. Bu, kurbanın sıhhatine engel teşkil etmez. Ancak faizli borç alması durumunda faiz verme yasağını işlediği için günaha girmiş olur. Kendi imkânlarıyla kurban kesemeyecek olanların böyle yöntemlere başvurmaları dinen uygun değildir.

Bizden Yeni Bir Kitap:

İNTİBAH'TA HADİS YORUMU

Bu çalışma, Şumnu Nüvvâb okulu mezunu olup ömrünü ilim ve eğitime adanmış olan Şumnulu Necip Âsım Efendi'nin (ö. 1935)'in 1927-1931 yılları arasında yayınlanan İntibah gazetesinde basılan hadis şerhlerini ele almaktadır.

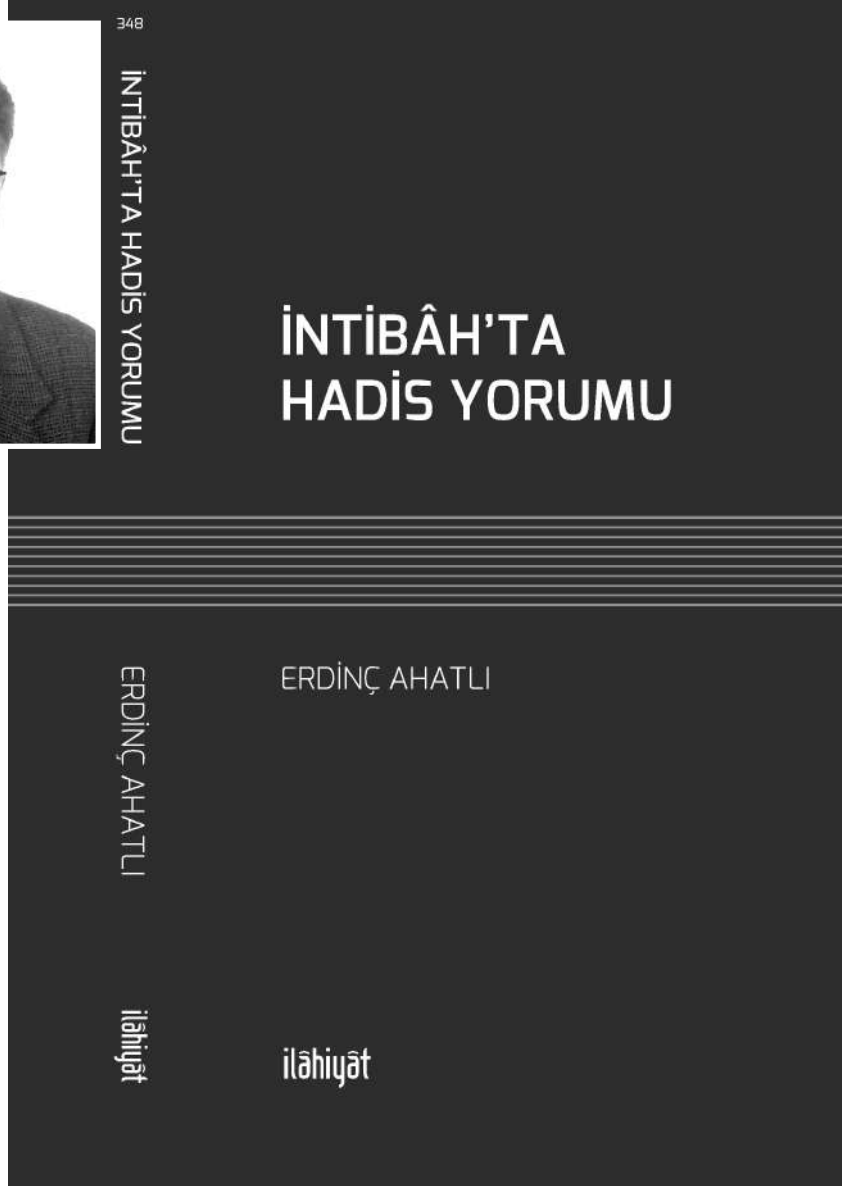

Aslen Kırcaali'nin Ahatlı köyünden olup Türkiye'de yaşayan ve Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde görev yapan Prof. Dr. Erdiñç Ahatlı, bir dönem Sofya Yüksek İslâm Enstitüsünde de hocalık yaptı. Hadis alanında yetişmiş değerli bir ilim adamı olan sayın Ahatlı, Bulgaristan'da görev yaptığı dönemin birikimini dile getirerek yeni bir esere imza attı. Bu çalışma, Şumnu Nüvvâb okulu mezunu olup ömrünü ilim ve eğitime adanmış olan Şumnulu Necip Âsım Hasan (ö. 1935)'in 1927-1931 yılları arasında Osmanlıca olarak İntibah gazetesinde basılan hadis şerhlerini ele almaktadır. Hemşerimiz Ahatlı, din, kültür ve sosyal konulara dair 26 hadisin açıklamalarını içer latinize etmek suretiyle yayınladığı bu eserinde ayrıca basın, eğitim

ve kültür tarihimizi ilgilendiren değerli bilgiler paylaşmıştır. Kendisini tebrik eder, eserlerinin devamını dileriz!

Örnek olması açısından

Yed-i Beyzâ müstearıyla kiptapta yayınlanan Necip Âsım Efendinin yazdığı bir hadis-i şerif şerhini dikkatlerinize arz ediyoruz:

عن طلحة رضى الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: ان الله تعالى
يباهى بالشاب العابد الملتكة يقول انظروا الى عبدى يترك [الشهوة] من اجلى
، ايها الشاب انت عبدى كبعض ملئكتى [الديلمي عن طلحة]

Dindar Gençlerin Allah Katındaki Değeri

Allah Teâlâ kendisine kulluk eden genç ibadetçi kuluyla melâikeye iftihar eder de der ki: Şu kuluma bakınız! Benim rızamı kazanmak için arzularını, nefsinin istediği şeyleri terk ediyor. Ey âbid kulum! Sen benim ind-i maneviyemde bazı meleklerim gibisin.

Hazreti Talha cennetle müjdelenen on kişiden birisidir. Diyor ki: Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm bize dedi ki, Allah Teâlâ ibadete devam eden genç kulları ile melâikelere iftihar eder.

Mübâhât, iftihar; büyüklenmektir. Allah Teâlâ böyle büyüklenir mi? Bizim anlayabilmemiz için böyle diyor. İbadete devam eden gencin büyüklüğünü, ind-i maneviyesindeki faziletini meydana çıkarıyor, yerdeki yahut gökteki meleklerle bildiriyor; benim kulum çok ibadetçidir, ben onu seviyorum, ondan razı oluyorum, diyor.

İnsan, bir yaşından beş yaşına kadar tıflı; beşten dokuza kadar kızlara ve beşten on ikiye çocuklara sağır; ve 12-19'a kadar gulâm; 19-40'a kadar şâb; 40-50'ye kadar kühl; elliden yukarı şeyh denir.

İnsanın vücutça ve akılca kuvâ-yi zâhire ve bâtınası nihayet kırka kadar tekâmül eder. Kırk yaşına varıncaya kadar insan tutacağı yolu tayin etmeli, nereden gelip nereye gitmekte olduğunu iyice anlamalı, ona göre kulluğu artırmalı. Âkil, bâliğ olduğu günden beri devam etmekte olduğu beş vakit namazdan ve yalnız Ramazan'da oruç tutmaktan ibaret olan vazifelerine fazla ibadetler ilâve etmeye başlamalı!

İbadete devam eden gencin büyüklüğünü, ind-i maneviyesindeki faziletini meydana çıkarıyor, yerdeki yahut gökteki meleklerle bildiriyor; benim kulum çok ibadetçidir, ben onu seviyorum, ondan razı oluyorum, diyor.

Kırk yaşına girmiş, saçı sakalı ağarmaya başlamış olduğu halde hâlâ yolunu tayin edememişse vay onun hâline! İşte gençlikte hakikati anlayıp doğru yolu tutan genç, indallâh makbuldür. Allah Teâlâ onunla meleklerle iftihar ederek der ki: Şu kuluma bakınız! Genç yaşta, nefsinin kuvvetli zamanında kendi arzularını, isteklerini benim rızam için terk ediyor, oruç tutuyor, ibadet ediyor, beş vakit namazından mâadâ geceleri fazla namaz kılıyor yahut kalmış namazlarını kaza ediyor. Kalbi ibadet tarafına akıp gidiyor, ibadet edemediği vakit rahatsız oluyor. Günahlardan, haramlardan çekiniyor, bilmeyerek yapmış olduğu günahlara tövbe ediyor, ağlıyor, bundan af ve yarlığanmak diliyor.

Ey genç kulum! Sen, bence (ind-i maneviyemde) bazı melâikelerim gibisin, onlar derecesindesin.

Malûm olduğu üzere meleklerin yaratılışı bizim gibi değildir, onlar nurdan yaratılmışlardır. Onun için Allah'a isyan etmezler, her ne emretti ise işlerler. İnsanlar, birçok maddelerden, eczalardan yaratılmış oldukları için çok ihtiyaçları ve bu ihtiyaçları elde etmek için çeşit kuvvetleri ve bu kuvvetleri idare edecek akılları, irade ve ihtiyârları vardır. Akıllarına uyararak bütün muhtaç oldukları şeyleri insanlığa ve Müslümanlığa uygun (meşru bir surette) elde etmeleri mümkündür. İradelerini iyi kullanarak kötülüklerin hepsinden kaçınmak kendileri için kolaydır.

İşte bu genç iradesini hayra, kulluğa sarf ediyor, Allah da ona: Sen, bence bazı meleklerim gibisin diyor. Ne mutlu böyle gençlere!

Ey muhterem gençler! Kendinizi kötülüğe, edepsizliğe, dinsizliğe kaptırmayınız. Fırsat elde iken kulluğa alışınız. Biliniz ki dünya baki değil, fânîdir ve hiç şüphe etmeyiniz ki gençlik pek çabuk -âdetâ bir sinema şeridi gibi- geçicidir, bir kere geçti mi bir daha avdet etmez.

KARADENİZ'DEKİ GEMİLERE VE INANANLARA YOL GÖSTEREN BALÇIK KASABASINDAKİ TURGUT REİS CAMİSİ

SALİH DELİORMAN, ARAŞTIRMACI

Bulgaristan sınırları içerisindeki Dobruca bölgesinde İslâm ile yoğurulmuş Türklüğün izleri Osmanlı öncesine, özellikle Sarı Saltuk devrine gitmektedir. Bölgenin Osmanlılar tarafından fethi XIV. asrın sonlarında olmuş, bugünkü Balçık kasabası da 1389 yılında Osmanlı mülkü olmuştur. Karvuna adlı yerleşim yerinin kalıntıları etrafında şekillenen ve Türklerce Balçık olarak adlandırılan yerleşim yeri 1500'lü yılların başından itibaren gelişmeye başlamış ve bir liman kasabası olup kaza merkezine dönüşümüştür. İlk yıllardaki çalkantılardan sonra yaklaşık 500 yıllık huzurlu bir dönem geçiren Balçık, 1878 yılında Bulgaristan devleti sınırlarına dahil olmuştur. Fakat 1913'ten sonra ve bilhassa 1919-1940 yılları arasında Romanya toprağı olarak varlığını sürdürmüştür.

Osmanlı devrinden itibaren Türk, Tatar ve Çingene kökenli Müslümanların yoğunlukta yaşadığı kasaba, limanı ve dolayısıyla ticareti ile ön plana çıkmıştır. Ayrıca Balçık kültür bakımından da zengin bir yerleşim yeri olagelmıştır. Yakın zamana kadar Müslümanların çoğunluk olduğu kasabada, pek tabii, dinî kültür de iyi bir seviyede gelişmiştir. Bunun önemli göstergelerinden biri kasabadaki camilerdir.

XVII. asırda Balçık kasabasını ziyaret eden Evliya Çelebi, 500 hanelik merkezde 5 mahalle ve 5 mihrabın, yani caminin bulunduğunu, aralarında iskele başında bulunan Emin Camisinin en önemlileri olduğunu belirtir. Ayrıca üç adet mektebi, bir de İsmihan Sultan evkafından olan hamamı olduğunu kaydeder. Rumeli teftişi sırasında Balçık'ta bulunan Arif Hikmet Efendi ise 8 cami ve mescit tespit edip isimlerini şöyle sıralar: Câmî-i Atik, Tahta Cami, Kervansaray Camisi, Çavuş Camisi, Gemici Camisi, Tahta, Turnaoğlu ve Karşı Mahalle mescitleri. 1869 yılı Tuna Vilâyeti Sâlnâmesi'nde cami sayısı 11 olup 1 medrese, 3 mektep ve 2 tekke vardır. 1872'de kasabayı dolaşan F. Kanitz ise dördü minareli, dördü de minaresiz cami ve mescitten söz eder. E. H Ayverdi cami sayısını 15'in üzerinde verse de bunlardan bazıları farklı isimlerle anılan aynı camilerdir.

Sözü edilen camilerden Solak Cami ve Kervansaray Camisi XX. asra kadar gelmişlerse de en son Kervansaray Camisi komünizm döneminde yıkılmıştır. Bugüne sadece Câmî-i Atik yani Eski Cami gelmiştir. Bu ismi kasabanın en eski camisi olması sebebiyle taşır. Ancak ondan önce de mescit herhalde varmıştır. Camiyi yaptıran şahsın adına nisbetle Turgut Reis Camisi olarak kayıtlıdır. Ayrıca bulunduğu mahalleye izafeten Karagöl Camisi olarak da bilinir.

Rivayetlere göre cami, büyük deniz komutanı Turgut Reis (1485-1565) tarafından yaşadığı bir deniz felâketinden sağ hoş kurtulmasına şükür olarak Balçık sahiline çok yakın bir mesafeye yapılmıştır. Turgut Reis'in yaptırdığı caminin taştan yapılmış olup minareli olduğunu A. Hikmet bildirir. Tamir kitabesinde belirtildiği üzere Câmî-i Kebir-i Atik, harap hâle geldiği için

yıkılarak Turgut Reis vakfının gelirlerinin fazlası kâr getirecek şekilde işletilmek suretiyle elde edilen gelirlerle yeniden yapılar. Turgut Reis vakfının mütevellisi Meyakzâde Ali Efendinin rızasıyla girişilen bu yenileme çalışması 1876 yılının ilkbaharında başlayıp Ağustos ayında son bulur. Kitabede caminin "külliye hedmedildiği" bildirilmişse de kısmen korunmuş olması da ihtimal dışı değildir. Ancak bu ikinci yapılışı camiye yeni bir hüviyet kazandırır. Cami, zaman içerisinde başka tamirler de görür. En son büyük tamir 2015 yılında Türkiye'den gelen destekle Başmüftülük tarafından yapılmıştır.

Caminin ikinci binasından ahşap minberi ve dört ahşap sütun üzerine oturan mahfilinin bir kısmı günümüze orjinal olarak gelmiştir. Kürsüsü muhtemelen daha sonraları ilâve edilmiştir. Oldukça yüksek ve tek şerefeli minaresi, bazı değişikliklerle beraber korunmuştur. Mihrabı basit olup son tamirden sonra güzel görüntü vermeyen çini ile süslenmiştir. Yaklaşık olarak 13x13 metreli kare plana sahip cami kırma çatı ile örtülmüştür. Tavanı ahşaptır. Tek sıralı pencereleri büyük ve kemerli olup bol ışık gelmesi için 8 adet yapılmıştır. Cami ana girişinin sağ ve sol taraflarında abdestlik, sohbet odası ve güzel bir kütüphane oluşturulmuştur. Caminin hemen yakınında bulunan ek binası zamanla gaspedilmiştir. Oldukça geniş haziresinde genellikle XIX. asra ait mezartaşları bulunmakla beraber daha eski olanları da vardır. Bunların çoğu başka camilerin hazirelerinden getirilmiştir.

Caminin işlevini yerine getirebilmesi için bânisi Turgut Reis tarafından Akpınar Deresi üzerinde Kavak değirmeninin dörtte biri, dükkân, kule ve mahzen vakfedilmiştir. Bunların 1870 yılındaki geliri 11.357 guruştur. 1904 yılında değirmen, kule ve mahzenden gelir gelmeye devam ettiği kayıtlıdır. Muhasebe evrakı ve başka yazışmalardan anlaşıldığına göre, 1800 yılında caminin imamı İbîşoğlu Hâfız Ahmed Efendi, 1870 yılında ise Hâfız Hasan Efendidir. Aynı tarihte Abdurrahim Efendi hatip ve cüzhân, Süleyman Efendi müezzin, Ali Efendi de mütevellîdir. 1889 yılında ise Hâfız Ali Efendi vekâleten imamlık yapmaktadır. Balçık vakıf idaresinin 1904 yılı bütçesinde 2 imam, 1 cüzhân ve 1 mütevellî görülmektedir.

Bugün cemaate açık olan camide Balçık Müslümanlarına ve kasabayı ziyaret eden turist ve gemicilere genç imam Ehlin Hoca düzenli olarak hizmet vermektedir.

ZOR ZAMANIN BAŞMÜFTÜSÜ

ŞUMNULU HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ

(1882-1940)

Bulgaristan Müslümanlarının dinî önderliği anlamına gelen, ama sadece o kadarla ifade edilemeyecek kadar geniş bir toplumsal etkisi bulunan Başmüftülük makamı “zor bir zanaat”, tabir caizse ateşten gömlek... Hele bu bir de zor zamanlar için geçerli olduğunda iş daha zorlaşıyor. İşte bu zor dönemlerden birinde Bulgaristan Müslümanlarının dinî önderliğini Hüseyin Hüsnü Efendi yapmıştır.

1882 yılında Şumnu'ya bağlı Kulfallar (Razvigorovo) köyünde dünyaya gelen Hüseyin Hüsnü Efendi'nin babası, Molla Ahmed olarak bilinen birkaç sene medrese tahsili görmüş, ama eğitimini tamamlayamamış bir zattır. Kendisinin muvaffak olamadığını oğlu Hüseyin vasıtasıyla elde etme gayreti içerisinde olan baba, oğlunu önce köyündeki mektepte Deliorman'ın tanınan hocalarından Rüstem Efendinin yanında okutmuştur. İlk tahsilini tamamladıktan sonra oğlunu Şumnu'daki Eski Cami Medresesine kaydetmiştir. Dönemin en önemli medresesi konumundaki bu ilim ocağında Hocazâde Mehmed Muhyiddin ile Ali Rıza Efendilerin rahle-i tedrisinden geçerek Arapça ve temel İslâmî ilimleri tahsil etmiştir. İlmîni artırmak için Molla Hüseyin 1906 yılında Bulgaristan Türkleri için ilmin merkezi olan İstanbul'a gitmiş ve orada medrese eğitimini sürdürmüştür.

İlk zamanlarda Fatih'te Hâfız Abdurrahman Efendiden ilim tahsil eden ve Kaba Halil Medresesine yerleşen Hüseyin Hüsnü Efendi, 1913 yılında Medresetü'l-Kuzât'a kaydolmuştur. Orada üç yıl okumuş ve savaş sebebiyle tamamlamadan arıılmak zorunda kalmıştır. Bir parantez açarak söyleyecek olursak, bu prestijli okulda bulunduğu esnada dönemin meşhur ulemasından ve daha sonra Şeyhülislâm olacak olan Mustafa Sabri Efendi'den ciddi mânâda etkilenmiştir. Onun dinî ve siyasî görüşleri Hüseyin Hüsnü Efendi üzerinde hayatının sonuna kadar etkisini korumuştur.

Hüseyin Hüsnü Efendi, 10 yıllık paytaht, İstanbul hayatından sonra 1916 yılında memleketine dönmüştür. Döner dönmez askerliğe celbedilmiş ve vatanî görevi esnasında bir müddet tabur imamlığı da yapmıştır. Harp sona erince 1919 yılında Hüseyin Hüsnü Efendi Şumnu Sancak Müftüsü olarak tayin edilmiş ve bu görevini 1928 yılına kadar sürdürmüştür. Aynı yıl yapılan Başmüftülük seçiminde Başmüftü adayı olmuşsa da dönemin Başmüftüsü Süleyman Fâik Efendi seçimi tekrar kazanmıştır. Ancak resmî devlet makamlarının müdahalesi sonucu bu seçim kabul edilmemiştir. Bu durumda Süleyman Fâik Efendi mecburen çekilmek zorunda kalmış, yerine ise vekâleten Başmüftü Kaymakamı sıfatıyla Hüseyin Hüsnü Efendi tayin edilmiştir. Bu görevini, siyasî ve ideolojik sebeplerle Türkiye Cumhuriyetinin baskıları sonucu devlet makamlarınca 1936 yılında azledilinceye kadar sürdürmüştür. Yani sekiz yıl boyunca resmen Başmüftü Kay-

makamı, ama fiilen Başmüftü olarak görev yapmıştır. Başmüftülük görevinden alındıktan sonra yeni kurulan Dinî Tedrisat Müfettişliğinin başına getirilmiş ve bir yıl kadar bu görevde kalmıştır. 1937 yılında Dîvân-ı Âli-i Şer'î (Yüksek Şeriat Mahkemesi) üyesi olan Hüseyin Hüsnü Efendi, 1939 yılına kadar bu görevde kalmıştır. Bu arada 1933 yılında kurduğunu ve devletin desteğiyle çalışmasını sağladığı Din-i İslâm Müdafileri Cemiyetinin de başkanlığını 1937 yılından itibaren kendisi yapmıştır.

Hüseyin Hüsnü Efendinin Bulgaristan Müslümanlarına önemli hizmetleri olmuştur. Şumnu'daki Medrese-i Aliyenin yaşatılması,

Nüvvâb Medresesinin kuruluşu ve programını hazırlama esnasındaki katkıları önemlidir. Her ne kadar Nüvvâb ile ilgili farklı bir model öngörmüş ve istediğinde muvaffak olamamışsa da bu okulun yaşatılması hususunda büyük gayretler sarf etmiştir. Hüseyin Hüsnü Efendi, Türkiye'de gerçekleştirilen Kemalist devrimlere ve onların Bulgaristan'daki yansımalarına karşı İslâm-lâiklik tartışmalarının zirve yaptığı, medreselerin kapatıldığı, Kur'an harflerinin kaldırıldığı bir dönemde Din-i İslâm Müdafileri Cemiyetini kurdu ve Bulgaristan devletinin desteğini de alarak dinsizlik olarak kabul ettiği Kemalizme karşı çetin bir mücadele başlatmıştır. Bu esnada Sofya'da hizmet eden Nüvvâb Matbaasını kurdu ve dinî yayınlar yaptırmıştır. Bu bağlamda bilhassa Bulgaristan Türklerinin din, eğitim, kültür ve edebiyat hayatı ile ilgili son derece önemli bir kaynak ve en uzun soluklu Türkçe yayın olan “Medeniyet” gazetesinin neşrine öncülük etmiştir.

Amansız bir mücadele içinde bulunan, iç ve dış siyasî ve ideolojik kavgalara bilerek veya bilmeyerek katılan Hüseyin Hüsnü Efendi, bir çok eleştiriye de maruz kalmıştır. Şüphesiz, zor zamanlarda Bulgaristan Müslümanlarının biricik ortak müessesesi olan Başmüftülük kurumunun başında bulunmak kolay bir şey değildir. Bu esnada yanlış karar ve uygulamalara da imza atmış olması muhtemel olmakla beraber hayırlı hizmetlerine şahadet etmemek de kadirbilmezlik olur.

Davasının haklılığına inanarak güçlü bir sele karşı kürek çekmeyi yeğleyen Hüseyin Hüsnü Efendinin kalbi yaşadıkları sıkıntılara dayanamamış ve kalp adalesi iltihabı (miyokard) rahatsızlığıyla 4 Ramazan 1359/6 Ekim 1940 tarihinde Sofya Kızıllaç Hastanesinde ecel şerbetini yudumlamıştır. Sofya'da Türklerin defnedildiği Orlandovtsi semtinde bulunan Merkezî Mezarlıkta, Sultan V. Murad'ın kızı Fatıma Sultanın kabrinin yakınında bir yere defnedilmiştir. Maalesef, zâlim komünistler bu değerli âlimin mezarının izlerini yok ettikleri için bugün yeri bilinmemektedir. Allah taksiratını affeyleyip mekânını cennet eylesin!

YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜSÜ 21. MEZUNLARINI UĞURLADI

2 Mayıs 2019 tarihinde Sofya'daki Merkez Askerî Kulüpte büyük bir törenle Yüksek İslam Enstitüsü (YİE) 21. mezunlarını uğurladı. Mezuniyet töreninde YİE Rektörü ve Başmüftü Dr. Mustafa Hacı, Türkiye Cumhuriyeti Sofya Büyükelçisi Dr. Hasan Ulusoy hazır da bulundular. Protokol konuşmalarıyla başlayan programda mezunlar tarafından kısa temsillerin yanı sıra veda konuşmaları yapıldı. Bu yıl YİE mezunlarından başarı gösterip ilk üç sıraya girenler Laura Faruk Sani, Mehmed Ali ve Hülya Salieva oldu.

SALTIKLAR KÖYÜNDE YENİ YAPILAN CAMİ RESMEN AÇILDI

Şumnu bölgesinde bulunan Saltıklar (Sredkovets) köyünün yeni inşa edilen camisinin açılışı 12 Mayıs 2019 tarihinde yapıldı. Bu Müslüman mabedi, köylülerin ortak çabalarıyla, hayır ehlinin bağışlarıyla, Bohçalar (Kaolinovo) Belediyesi, Şumnu Bölge Müftülüğü ve Başmüftülüğün yardımları ile inşa edildi. Yeni inşa edilen caminin yerinde bulunan çatlamış duvarları olan eski cami yıkılıp bir yıl içerisinde yerine yenisi inşa edildi.

Yeni inşa edilen caminin açılış töreninde Başmüftü Dr. Mustafa Hacı, Yüksek İslâm Şura Başkanı Vedat S. Ahmed, bölge müftüleri, milletvekilleri ve belediye temsilcileri resmî misafir olarak hazır bulundular. Açılış töreninin hemen ardından, köy halkı, hazırlanmış oldukları ikramları iftar sofrasında sundular.

SOFYA'DA BÂLÎ EFENDİ BULUŞMASI GERÇEKLEŞTİ

Sofya Türkleri yıllar sonra bir geleneği ihya etti. 5 Mayıs 2019 tarihinde, yani Ramazan arefesinde Yüksek İslâm Şurası Başkanı Vedat S. Ahmed teşebbüsüyle bir grup Sofyalı Müslüman-Türk, Sofya'nın Knyajevo semtinde bulunan Bâlî Efendi Türbesini ziyaret ederek bir araya geldiler. Eskiden düzenli olarak düzenlenen Bâlî Efendi ziyaretlerinin uzun bir aradan sonra gerçekleştirilen ilk buluşması Bâlî Efendi Buluşması olarak adlandırıldı ve her sene Ramazan öncesi düzenlenmesi hedeflenmektedir. Buluşma esnasında türbe ziyareti yapılarak Kur'an-ı Kerim okunup dua edildi. Ziyaretçilerin en yaşlısı sıfatıyla Dr. İsmail Cambazov türbe ve ziyaret geleneği ile ilgili bilgi verdi. Buluşma simit ikramı ile son buldu.

AZERBAYCAN BÜYÜKELÇİSİ GERLOVA'DA İFTAR VERDİ

Bulgaristan'daki Azerbaycan Cumhuriyeti Büyükelçisi Nargiz Gurbanova, 17 Mayıs 2019 tarihinde Eskicuma (Tırgovişte) ili Büyük Tekkeler (Obitel) köyünde iftar verdi. Azerbaycan Büyükelçiliğinin sağladığı iftarın gerçekleşmesi Eskicuma Bölge Müftülüğü ve Osmanpazarı (Omurtag) Belediyesinin desteği ile mümkün oldu. Bu büyük iftarda bölge ahalisinden 400 kadar Müslüman bir araya geldi. Bir ilk olan iftarın resmî misafirleri arasında bulunan Büyükelçi Nargiz Gurbanova, Başmüftü Yardımcısı Ahmed Hasanov, yerel yöneticiler ve Hıristiyan din adamları birlikte iftar sofrasına oturdu.

HASKÖY'ÜN STANBOLİYSKİ KÖYÜNDE YENİ CAMİ AÇILDI

Hasköy (Haskovo)'ya bağlı Stanboliyski köyündeki Müslümanlar 3 Mayıs 2019 tarihinde çifte bayram yaşadı. Zira hem Cuma günüydü, hem de yerleşim yeri olalı ilk defa camisi olan köyde resmî açılış düzenlendi. "Hacı Davud Camisi" adını alan caminin açılışı köy Müslümanları, bölgeden ve yurtdışından gelen misafirlerle birlikte 400 kişinin katıldığı törenle resmen açıldı. Törene Başmüftülüğü temsilen Başmüftü Yardımcısı Ahmed Hasanov katıldı. Resmî açılış esnasında dinî bir program icra edildikten sonra caminin yapımında en çok finansal katkı sağlayan Türkiyeli Hacı Davud'a teşekkür plaketi takdim edildi.

АКЛ-И СЕЛИМ – ЗДРАВНИЯТ РАЗУМ

Разумът (акъл) е обект на сериозни анализи и дискусии от векове. Затова не бих желал да подхожда неразумно, разглеждайки този въпрос в няколко реда. Но също така не бих подминал толкова важно понятие, което в Корана се споменава под различни форми – производни на „акъл“, на 49 места. Защото чрез разума, който е безценна благодат, дадена на човека от Аллах, се реализират специфични за човека духовно-мисловни дейности като тааккул, тефеккюр, тезеккюр, тедеббюр, чиято необходимост и важност настойчиво се подчертава от Аллах.

Заедно с това една от стотиците дефиниции на разума, в която той е определен като „способност за познаване, осъзнаване“, ни посочва значението му. Защото без знание нищо не става! Още повече, нашата религия е определила като предусловие за вмняемост човек да бъде „акил“, т.е. да е с акъла си, да е разумен. Сентенцията „Този, който няма акъл, няма и религия“ ясно подчертава важността на въпроса.

По принцип всеки човек притежава ум. Но при някои е в малко и оскъдно количество, при други – в нормално и достатъчно, а при някои – в повече! Така както има безумни и малоумни, има и всезнайковци, и дървени философи. Акълът на човека бива полезен, но и вреден. В тази връзка следните думи на нашия Пейгамбер (с.а.с.) имат на-

пътстващ характер: „Умен е този, който властва над нефса си, контролира егото си и постъпва, имайки предвид живота след смъртта!“.

Следователно не е достатъчно само да имаме ум, а трябва да го използваме, и то по правилния начин. Защото историята, а и ние почти всеки ден сме свидетели на „безумни“ действия на „умни“ хора.

Точно тук е мястото да споменем едно понятие, което е присъщо на ислямската цивилизация: акл-и селим! В речника този израз се тълкува като „способност за правилно отсъждане при разграничаване на правилното от неправилното, доброто от злото; здрав разум“. Тоест в такъв случай става дума за чист, неопетнен, неувреден разум. Това може да се постигне единствено с озаряване на разума и осветяване на пътя му със светлината на божественото откровение (вахий). Разумът, който върви в светлината на откровението, стъпва стабилно на краката си и се позиционира здраво, затова води притежателя си към спасението. Защото в известна мъдрост е казано, че „човекът със здрав разум следва Мустафа“, т.е. пътя на Хазрети Мухаммед (с.а.с.). А у такъв човек, освен здрав разум, са налични здраво сърце и изтънчен вкус, които са качества на съвършения човек.

А какво по-хубаво от това може да има един човек?!

Ведат С. Ахмед

СЪДЪРЖАНИЕ

02 Налага се нов прочит на Османотурските архивни свидетелства

05 Разумът

06 Мисленето е признак на съществуване

08 Размишлението е ибадет

10 Разумът е част от нас – време е за размисъл

12 Избор на съпруг и съпруга според ислямското право

14 Родопски неволи

16 Старата джамия в Асеновград

17 Мухаммед Ибн Шихаб Ез-Зухри

Брой 6 (294)

Юни 2019
Година XXVII

ISSN: 1312-9872

Издател

МЮСЮЛМАНСКО
ИЗПОВЕДАНИЕ
Главно мюфтийство

Вид издание

Месечно, периодично

Редакционна колегия

Ведат С. Ахмед
Джемал Хатип
Доц. Ибрахим Ялъмов
Д-р Исмаил Джамбазов
Д-р Каdir Мухаммед
Мурад Бошнав
Мухаммед Камбер

Технически редактор

Салих М. ШАБАНОВ

Контакти

София 1000
ул. „Братя Миладинови“ 27
Списание „Мюсюлмани“
Тел.: 02/ 981 60 01

Представителства

Мюсюлмански настоятелства
Районни мюфтийства

Online

www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Печат:

Sky Print

Абонаментни цени

Годишен: 24,00 лв.
Шестмесечен: 12,00 лв.

НАЛАГА СЕ НОВ ПРОЧИТ НА ОСМАНОТУРСКИТЕ АРХИВНИ СВИДЕТЕЛСТВА

Интервю с доц. Стефан Андреев – бивш ръководител на Ориенталския отдел на НБКМ, преподавател във Висшия ислямски институт

► Доц. Андреев, Вие сте сред най-утвърдените специалисти в областта на османската дипломатика, палеография и епиграфика в България, били сте дълги години научен сътрудник и ръководител на Ориенталския отдел на Народната библиотека „Кирил и Методий“ (НБКМ), ще ни разкажете ли повече за Вашето обучение и впоследствие – за научната Ви дейност?

Дългогодишната ми работа с архивите, начиная от 1964 г., и моето принципно отношение към тяхното ползване и интерпретиране действително ме направиха специалист. Работил съм дълги години и като преподавател в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ и Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, в техните филиали, както и в Славянския университет, бил съм лектор по османотурски език, османска дипломатика и палеография, османска епиграфика, история и практика на превода от османски език и архивистика. В момента преподавам във Висшия

ислямски институт. Бих искал да добавя обаче, че от една година насам ръководя българските османисти от различни поколения, служители на Българската академия на науките (БАН), Софийския университет и докторанти, като ги обучавам в четенето, превода и анализа на различните по жанр документи и писма. Групите включват 14–15 души. От скоро време развивам същата дейност и с моите софти от Главно мюфтийство и неколцина други странични млади хора. Бил съм няколко десетилетия ръководител на Ориенталския отдел на Народната библиотека, а след това и ръководител на т.нар. Ръкописно-документален център. Непосредствено преди моето пенсиониране през 2002 г. бях председател на Научния съвет при Народната библиотека. Изследванията ми бяха разнопосочни – дипломатико-палеографски проучвания, население със специални задължения към Османската империя, история и география. Дълга всичко не само на привързаността си към османотурските документи

и език, но и на моя учител Никола Попов.

► Знаем, че Националната ни библиотека е сред най-богатите библиотеки в света на османски документи. Откъде са дошли те и какво е тяхното състояние днес? До каква степен са обработени тези документи и какво ни разкриват те?

По въпроса за присъствието на османотурските документи в хранилището на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ е говорено и писано в продължение на десетилетия. Те са докарани от Турция като стара хартия за претопяване. Това обаче не било допуснато и безценните документи били спасени. През 1966 г., по време на Първия международен конгрес по балканистика в София, аз имах честта да се срещна с турския професор Йомер Лютфи Баркан, да му покажа документи и да го запозная с тяхното съхранение и начин на ползване.

Състоянието на документите е добро, голяма част от тях са реставрирани. Смяя да твърдя, че

Доц. Стефан Андреев със студенти от Висшия ислямски институт.

те и занаят ще останат в добро състояние. Не само заради грижите, които се полагат за тях, но и поради това, че хартията, върху която са изписани, е изработена от качествени материали. С две думи, хартията има този цвят и качество, които е имала и в годините на нейното оползотворяване като материал за писане преди столетия.

През 60–80-те години на ХХ в. обработката на документите вървеше по предварителен план – съставяне и тематизиране описи на най-важните от тях. В момента в Националната библиотека се извършва дигитализация с оглед улесняване на тяхното ползване. По отношение на обработката на архивите има още много какво да се направи.

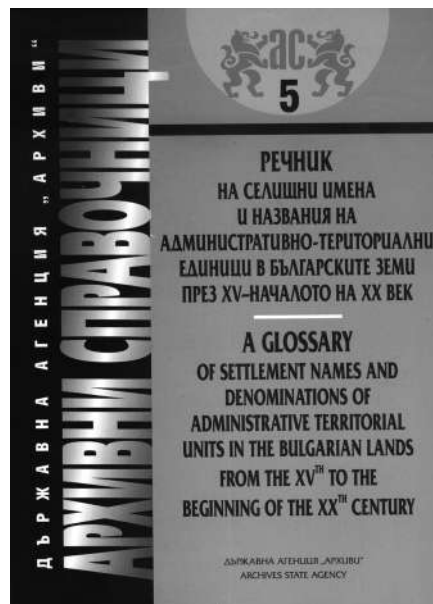
► **Работили сте в тази сфера и по време на тоталитарния режим, включително по време на „възродителния процес“, който всъщност представляваше насилствена асимилация на турците, на мюсюлманите в България. Как развивахте дейността си тогава, като се има предвид, че тази асимилационна политика трябваше да бъде подплатена с „ар-**

хивни документи“?

По време на тоталитарния режим бях вече утвърден специалист и с добро място в управителната структура на Народната библиотека. В годините на т.нар. „възродителен процес“, преди и след това, аз не написах нито ред по въпроса. През споменатото време – втората половина на 80-те години, работех като преводач и редактор на изданията на османотурските документи, но не и на тези, свързани с гореспоменатия процес.

► **Историята се пише донякъде с различни интерпретации на документите, но понякога и с фалшифициране. Как да гледаме на интерпретациите на българските историци за османската история? И доколко са фалшификациите, имайки предвид, че вие работите с първични извори?**

Дългогодишната ми работа с османотурските архиви ми даде възможност да се убедя, че при използването на историческите свидетелства те могат да бъдат интерпретирани по различен начин, но това зависи, разбира се, и от политическата конюнктура. Понастоящем интерпретирането на

Основаполагащо изследване на доц. Андреев

архивите е доста по-различно от това, което беше. Налага се нов прочит на османотурските архивни свидетелства.

► **Знаем, че нашият османски архив е подготвил много ерудирани лица. А днес какво е състоянието на българската османистика?**

Действително османотурският архив, пазен в Народната библиотека „Кирил и Методий“, и не-

Доц. Стефан Андреев на поредната научна конференция

обходимостта той да бъде постоянно разкриван става причина за подготовка в различна степен на специалисти османисти (историчи, юристи и филолози) от първите десетилетия на XX в. допреди около 30 години. Искане ми се да посоча имената на Вера Мутафчиева, Елена Грозданова, Аспарух Велков, Стоянка Кендерова, Петко Груевски и Стефан Андреев, разбира се. Не бих пропуснал и колегите от следващото поколение, а именно Светлана Иванова, Стефка Първева, Росица Градева, Олга Тодорова, Евгени Радушев, Стоян Шиваров и др. На специално място поставям моите учители Гълъб Гълъбов и Борис Недков. Израстването на българската османистика, пряко или косвено, свързвам преди всичко с Никола Попов. Все пак следва да добавя, че същият имаше благословията за своята дейност в лицето на тогавашния директор на Народната библиотека Костадинка Калайджиева и на зам.-директора Кирила Възвъзова.

Понастоящем ръководството на Националната библиотека не допринася с нищо за развитието и усъвършенстването на млади специалисти. Тук ще отворя една скоба, за да отбележа, че през 2006–2007 г. председателят на Главно управление на архивите при Министерския съвет Боряна Бужашка

се опита да създаде център за обучение на млади специалисти в своето учреждение, но по независещи от нея причини инициативата нямаше траен живот.

► **Неуморно продължавате изследванията си, но ако имате повече време, сили и възможности, кои въпроси бихте изследвали в османските ни архиви?**

Доволен съм, че оставих след себе си значителна и важна според мен продукция, било лична, било съвместно с Елена Грозданова. Ако в бъдеще – дай боже – имам здраве и сили, бих желал да работя преди всичко в областта на османотурската дипломатика и палеография и историческа география, свързана с времето от средата на XV в. до края на XIX в.

► **Вие сте българин и християнин, но дълги години преподавате османска дипломатика и палеография във Висшия ислямски институт, ще споделите ли своите впечатления относно дейността му и студентите в него, а и за нашата мюсюлманска общност изобщо?**

Понастоящем съм преподавател във Висшия ислямски институт. Може би с най-дълъг стаж – датиращ от неговото основаване до ден днешен. Ще се радвам да продължавам да преподавам и занапред. За моето присъствие и престой в

Сборник с османски документи издаден от доц. Андреев.

Института следва да благодаря на моя приятел, днес покойник, Исмаил Чаушев, който ме препоръча и доведе на разположение на тогавашния ректор Ибрахим Ялъмов. В Института съм сред свои – колеги и приятели. Чувствам се добре. Впечатленията ми от студентите като цяло са много добри – морални, уважаващи религията и мюсюлманските ценности. Бих искал обаче по-често да ги виждам в библиотеката на Института, за да задълбочат своите знания по религия, история и други области на знанието.

► **А какво бихте ни посъветвали нас – бившите Ви студенти?**

На бившите ми студенти – вече не зная колко са на брой – пожелавам здраве и сили за утвърждаване на мюсюлманските ценности и за успешна работа като служители на вярата по родните им места.

► **Доц. Андреев, благодарим Ви за отделеното време, нека сте здрав и жив и още дълги години да сте сред нас!**

РАЗУМЪТ

РЕЙХАН КАРААЛИЕВ

ВАИЗ В РАЙОННО МЮФТИЙСТВО – ПЛЕВЕН

Темата за разума в исляма е един от важните, но и много „парливи“ въпроси. Без съмнение, в Коран-и Керим Аллах на много места ни насърчава да мислим, да разсъждаваме и да използваме разума си. Ярък пример за това е айетът: **„В сътворяването на небесата и на земята и в промяната на нощта и деня има знамения за разумните“** (Ал-и Имран, 3: 190).

Разумът е една от многото благодати, с които ни е дарил нашият Прещедър Създател. Това е качество, с което ни е отличил от животните, растенията и т.н. Човек, който знае как да постъпва в определени ситуации, бива наричан разумен, но дали това винаги е така? Можем ли да определим в пълния смисъл на думата като разумен един доктор, професор или академик, който отрича съществуването на Създател? Естествено, че не! В Корана Аллах дава много примери на хората, за да извести за Своего съществуване. Дава ни примери с отминали народи, със самите нас и т.н. Когато човек проучи и разсъждава върху тези неща, той би трябвало да повярва в словата на Аллах: **„Само разумните се поучават!“**. Един човек може да бъде умен, да има силна памет, но да не е разумен.

Към тази група можем да добавим и голяма част от хората, които твърдят, че са мюсюлмани. Без съмнение, за човек, който казва, че вярва в Аллах, в Корана и в Мухаммед (с.а.с.), но пие алкохол, носи мартенички, занимава се с лихва, яде свинско месо и т.н. – не можем да кажем, че е разумен. Въпреки че Аллах на много места говори, че тези неща са забранени и ще има наказание за престъпващите, голяма част от мюсюлманите не спазват забраните.

Освен това има една много опасна група хора, които разчитат изцяло на разума си, дори в тълкуването на Коран-и Керим. Това са хора, които, без съмнение, са в заблуда и не трябва да бъдат следвани. Как можем да ги познаем? Това са хора, които твърдят, че всеки може да тълкува Корана. Хора, които казват, че всяко нещо в Корана може да бъде възприето от нашите мозъци, следователно според тях всеки може да тълкува и разбира Корана с разума си. Веднага отправям предизвикателство към тях със следния айет от Свещения Коран: **„И звездите, и дърветата се прекланят...“** (ер-Рахман, 55: 6). И звездите, и дърветата служат на Аллах, правят му седжде, но това по какъв начин става – само Аллах знае.

Човек трябва да бъде разумен и да използва разума си по начин, който Аллах изисква, и да знае, че

човешкият разум е ограничен! Не можем да не споменем и нашия най-голям враг – шейтана. Знаем, че неговата цел е да отклонява хората от правия път. Една от основните му цели е да направи така, че човекът да стане неразумен. Да замъгли разума му, като по този начин той става много по-податлив към извършването на харамни. Едно от доказателствата за това е следният айет, в който жените съблазнявали Юсуф (а.с.): **„Рече той: „Господарю, предпочитам затвора пред онова, към което ме подканят. И ако не отклониш от мен тяхното коварство, ще се увлека по тях и ще съм от безразсъдните“** (Юсуф, 12: 33). Освен чрез подобни изкушения, друг ключов момент за увреждането на разума става консумацията на алкохол. Неслучайно се казва, че алкохолът е ключът, който отваря вратата към всички останали харамни.

В този ред на мисли е нормално да си зададем въпроса кой човек е разумен. Коран-и Керим е низпослан за напътствие, разграничение, разяснение за хората. Аллах ни дава описание на разумните, които ще влязат в джэннета по Негова воля, и наше задължение е да спазваме това, което нашият Създател изисква от нас, и да правим дуа на Аллах да ни стори от разумните, за които говори в сура ер-Раад: **„И няма онзи, който знае, че низпосланото на теб от твоя Господар е истината, е като онзи, който е спял? Поучават се само разумните хора, които спазват обета пред Аллах и не нарушават договора, и които свързват онова, което Аллах повелява да се свърже, и се боят от своя Господар, и се страхуват от лошата равностетка, и които търпят, стремейки се към Лица на своя Господар, и изпълняват намаза, и раздават скрито или явно от онова, което Ние сме им дарили, и отблъскват с добрина злината, за тях е последната обител...“** (13: 19–22).

Моля Аллах Теаля да ни стори от разумните, за които е приготвил градините Адн!

Д-Р АХМЕД ЛЮТОВ,
ЕКСПЕРТ ОТДЕЛ „ВЪТРЕШЕН ОДИТ“

МИСЛЕНЕТО

Е ПРИЗНАК НА СЪЩЕСТВУВАНЕ

В Корана е повелено, че *„Аллах не променя народ, докато той не промени себе си“* (ср-Раад 13: 11). За да се промени един народ, трябва да използва ума си, да направи равносметка и чрез разума си да определи своя избор за развитие, усъвършенстване и промяна към по-добро. Необходимо е да реши в каква насока трябва да се променя, развива и как да постигне целите си, по кой път да върви, за да постигне щастието в този и отвъдния свят. Тази промяна може да се реализира единствено чрез вяра и разум.

Човек, който използва разума си винаги, е вярващ и вярващият винаги трябва да постъпва разумно. Той размишлява върху всяко нещо около себе си – творенията, природата – и стига до извода за съществуването и единството на Всевишния Аллах. След достигане до това убеждение той живее по повелите на Създателя, като по този начин

постига щастието в земния живот и след това заслужава дженнета.

Всеизвестно е, че Декарт е казал: „Мисля, следователно съществувам“. Преведено това в немската философия, звучи така: „Съществувам, следователно мисля“. Двата философски принципа са признаци за използването на разума и мисълта. Съществуваме и затова ни има, или има ни и затова съществуваме и мислим. Наистина мисленето е признак на съществуване. Мисленето и разумът са присъщи само на хората като висши създания на Аллах. Мислейки, хората се възпитават и развиват, като научават много неща.

От създанията на Аллах хората притежават разум и способността да мислят. Те трябва да използват тези качества, защото според тях Аллах ще възнаграждава и наказва хората на земята и в ахирета. Особено истински вярващите мюсюлмани трябва да са много разумни, да

използват разума си и да го изразяват в думите и действията си. Също така не бива да забравяме, че Аллах държи отговорни хората за действията и ги оценява според намеренията. Всяко нещо се появява в главата на човек като мисъл, след това се споделя и обсъжда и после вече се въвежда в действие. Само Аллах оценява действията и постъпките на хората според техните възнамерения.

Със своя разум хората могат да се възползват от всички създадени от Аллах блага на този свят. Защото в сура Нахл, аят 12, Аллах казва: *„И подчини Той за вас нощта и деня, и слънцето, и луната, и звездите са подчинени на Неговата повеля. В това има знамения за хора проумяващи“*. На много места се споменават „хора проумяващи“, тоест мислещи и разсъждаващи. Много примери има за хора, които, мислейки и разсъждавайки,

КАКВО СЕ СЛУЧВА?

...В ДУХОВНОТО УЧИЛИЩЕ В МОМЧИЛГРАД

Отговаря директорът на училището Ахмед Бозов

са стигнали до извода за съществуването и единството на Аллах и така са приели Неговата религия – исляма. Разсъждавайки, те са се убедили в Неговото съществуване и единство. Всеки мислещ и мъдър човек стига до извода, че съществува Всевишна сила, която различни хора я наричат по различен начин. Но всъщност Той е Единствен, Всемогъщ.

Разумните хора винаги се възползват от благата на Аллах по най-подходящия и позволен начин. Както Аллах казва в Корана: *„И от плодовете на палмите и гроздето взимате опияняваща напитка и хубава храна. В това има знамение за хора проумяващи“* (ен-Нахл, 16: 67). Когато вземаме от гроздето, неговият сок и плодът са хубави храни, но когато се опияняваме, тогава вече сме от престъпващите и извършваме грях. Основното нещо в исляма е човек винаги да бъде разумен и да отговаря за постъпките си, а когато се опияни, той не може да мисли трезво и върши непозволен неща, което не го оправдава, и затова носи отговорност.

Човек трябва да помисли, че това, което му е дадено, са земни красоти и богатства и са за поминък на земята. Но не бива да забравяме, че благата при Аллах са постоянни и по-хубави. Земните богатства, колкото и да са ценни, един ден се разделяме с тях, те ще изчезнат. Тези, които ще ни бъдат дадени на ахирета, са постоянни. Безспорна истина е, че при смъртта всичко остава на земята. Човек се разделя с имане и близки хора. От дома си излиза с три неща: имущество, близки и дела. Вкъщи остава имуществото, а близките и хората го придружават до гроба и там вече остава сам с делата си. В Корана Аллах казва: *„И смяната на нощта и деня, и онова, което Аллах изсичва от небето за препитание, и съживява с него земята след нейното умиране, и обръщането на ветровете, са знамения за хора проумяващи“* (ел- Джасийе, 45: 5).

О, Аллах, стори ни от проумяващите и разумните, дари ни с благодат, берекет и благоденствие както на земята, така и на ахирета! Дай ни добрина на земята, добрина на ахирета и ни предпази от огъня! Предпази ни от грехове, които не опрощаваш! Ти си Опрощаваш, обичаш опрощението, опрости и нас!

► **Уважаеми г-н Бозов, как вървят нещата във Вашето училище, което отговаря за потребностите на мюсюлманската общност в цяла Южна България?**

Елхамдулилах, нещата в нашето училище вървят добре за времето, в което растат младите, времето на информационните технологии, на социалните мрежи и т.н. Опитваме се да дадем най-доброто, но бъдещето ще покаже доколко сме успели. От друга страна, изпратихме поредния випуск, който ще бъде в полза на всички хора, защото нашето мото в образованието го взимаме от нашия Пратеник (с.а.с.), който е казал: „Най-добър за хората е този, който е най-полезен за тях“. Една част от завършилите имат амбиции да продължат образованието си, други ще се втурнат да търсят препитание в страната и чужбина. На тяхно място набираме нови ученици за новата учебна година. Обикаляйки училищата, провеждаме срещи с имами и родители, за да изпратят при нас своите деца. През годината като училище участвахме в различни инициативи на Главно мюфтийство като Седмица на сираците, Кампания за подкрепа на ислямското образование и т.н., провеждахме седмични лекции в училище, за които обичайно каним различни лектори. Участвахме в научни фестивали съвместно с училища от Република Турция. Изпращаме наши ученици там, където има нужда от имам за джума намаз.

► **Какво друго се случва в това духовно-просветно огнище?**

Ние, както всички гимназии в нашата Родина, се опитваме да дадем едно добро образование с разликата, че до светското образование ние изграждаме и духовността у човека. Учим учениците си да ценят чуждото, непознатото, да обичат – както казва един мъдрец: „Обичам създанията заради Създателя“; да знаят, че в света – не само този, в който живеем, не съм само аз важен, а има и други. Учим ги на съпричастност, взаимопомощ и т.н. Смятаме, че не е достатъчно един човек да бъде само добре образован, важно е да е изградил и морални ценности. В противен случай ставаме свидетели днес на лекари, които, въпреки че са дали Хипократова клетва, продават човешки органи – нима те не са образовани? Примерите могат да се умножат. Затова ние винаги определяме нашето училище като птица с две крила – на едното крило са светските науки, на другото – духовните и моралните науки.

إِنَّ فِي خَلْقِ
 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لآيَاتٍ
 لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا
 وَعَلَى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
 رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾

РАЗМИШЛЕНИЕТО Е ИБАДЕТ

ТЕФСИР НА 190-И-191-ВИ АЙЕТИ НА СУРА АЛ-И ИМРАН

Д-Р СЕФЕР ХАСАНОВ ПРЕПОДАВАТЕЛ ВЪВ ВИИ

Наистина, със сигурност, в сътворението на небесата и земята и редуването на деня и нощта има знаци за притежаващите разум, онези, които споменават Аллах, прави, сегнали и легнали на една страна, и размишляват върху сътворението на небесата и земята, [в резултат на което] казват: О, Господарю наш, не си създал това напразно, така че спаси ни от мъчението на Огъня!

Както известява в сура ет-Тин (95: 4), Всевишния Аллах е създал човека съвършено устроен както физически, така и духовно, като най-забележителното в духовния

облик на човека е способността му да разсъждава и черпи знание от заобикалящата го среда. В Свещения Коран Създателя ни известява за наличието на два основни източ-

ника на познание: книгите, които е низпослал на Пратениците, и вселената, като всеки от двата се състои от айети знаци, посредством които се достига до познанието

за Създателя. Средството, с което Аллах е дарил човека да възприема тези айети и ги превръща в познание, е именно мисълта. Поради тази причина на различни места в Свещения Коран с думите „...та дано размислят“ (7: 186, 16: 44, 59: 21) Създателя разкрива, че словата и сътворението са храна за човешката мисъл, чрез която човек осъществява връзката си с Него.

Разумът и мисълта са окото на сърцето, чрез което човек възприема светлината на лъчите на Корана – неговите айети. От своя страна тези лъчи на истината, струящи от свещените книги, низпослани на Пратениците, посочват светлината, криеща се във всяко едно създание, превръщайки го в източник на познание за Създателя. За тези айети – знаци на Аллах във вселената, говорят 190-и и 191-ви аяет на сура Ал-и Имран. В първия аяет Аллах известява, че в устройството на небесата и земята и редуването на деня и нощта се крият безброй знаци за хората, притежаващи разум. Докато във втория аяет се посочва, че разумът им се проявява в забравянето на Създателя, в нито един случай, и в размисъл върху устройството на небесата и земята, в резултат на което те се отправят към Създателя си с думите: „О, Господарю наш, не

си създал това напразно, така че спаси ни от мъчението на Огъня!“.

Айетите ни учат, че истински разумни са онези, които виждат във всяко едно нещо проява на качество от качествата на Създателя и изследват заобикалящия ги свят, в резултат на което се увеличава и укрепва вярата им в съвършенството на Създателя и неизбежността на деня на равносметката.

От тези айети разбираме на какво се дължи Златният век на науката в средновековна Европа, част от която е била държавата Андалусия, и защо истинският мюсюлманин не може да остане безучастен в усвояването на научните тайни на вселената, а е длъжен да гледа на заобикалящата го жива и нежива природа като на основен духовен енергиен източник на вярата в Аллах, която го тласка към вършене на праведни дела, водещи до щастие както в този живот, така и в отвъдния.

С тези айети Всевишния Аллах отправя вниманието на човека към това, че едно от най-праведните дела, приближаващи го до Аллах, е мисловната научна дейност, която в никакъв случай не бива да бъде подценявана и оставяна на заден план, имайки се предвид, че от нея зависи нивото на вярата и качеството на другите телесни и материални ибадети.

РАЗУМЪТ

ДАУД МАДЖИР ИМАМ

Разумът е нещо свято в исляма. Поради тази причина той е включен в зурурат-и хамсе (петте необходими), заради които трябва да се жертват някои неща, за да бъдат съхранени тези пет. А съхраняването на разума идва на трето място след съхраняването на религията и живота на човека, защото въз основа на разума се получава носенето на отговорност за делата на човека според религията. Като това е така нареченото „текелюф“, т.е. отговорност, задължение да кланя намаз и т.н. Пратеника Мухаммед (с.а.с.) в един хадис казва: *„Не се записват делата на три групи хора: спящия, докато се събуди, малкото дете, докато започне да разбира (да стане мукеллеф), и лудия, докато не проумее“* (Шевкани, Иршад-ул-фухул, с. 11).

Разумът носи основната отговорност за разбирането на заповедите и забраните от шериата. А най-важното за разума е, че той е дар от Всевишния Аллах за хората, с което ги е отличил от останалите живи твари. Поради това Аллах ни задължи да го пазим от всички неща, които по един или друг начин му вредят, като опиати, алкохол и т.н.

РАЗУМЪТ Е ЧАСТ ОТ НАС - ВРЕМЕ Е ЗА РАЗМИСЪЛ

МУРАД БОШНАК РАЙОНЕН МЮФТИЯ НА ПЛЕВЕН

Най-големият дар от Аллах (джелле шануху) е разумът. Той отличава човека като по-висше създание от всички останали. Този дар, чрез който Всевишния Аллах го издига и го прави наместник на земята, е средство, с което всички останали създания, живеещи около и сред нас, са ни от полза. Разумът и знанието вървят ръка за ръка, затова първото нещо, което направил Аллах (аззе ве джелле), след като създал Адем (а.с.), било да го научи на всички неща. Дарил го с

най-великия дар, сътворил го в най-съвършен облик и го оставил да живее и управлява на този свят, за да го изпита и в живота, и в смъртта относно стойността на делата му и да осъзнае целта на съществуването си, а именно – само и единствено на Него да служи.

За да се вярва и служи на Аллах Теаля, най-напред трябва да се осъзнае и приеме Неговото съществуване. Едно от качества на пейгамберите е, че са били умни и мислещи хора. По този

начин те успявали да се изразят и да аргументират пред хората съществуването на Всевишния Аллах. Разумът е задължаващият ни пред Аллах фактор – имаме ли разум, ние сме отговорни, в противен случай – освободени сме от каквато и да е отговорност. Разумът е средството, а целта е осъзнаване на съществуването на Единствения Господар.

Чрез разума и размишляването трябва да се стигне до постигането на тази цел, също както постъпи Ибрахим (а.с.). Той

размишляваше и анализираше. Беше казал: „Моят Господар е слънцето... луната... звездите...“, но най-накрая направи заключението, достигайки до единствената истина за съществуването на Единствения и Вечен Господар, Аллах Теаля. Спомнете си как постъпи с идолите, в които вярваше неговият народ, какъв беше резултатът от всичко това. Спомнете си и за последния Аллахов Пратеник, Мухаммед (с.а.с.), как се уединяваше в пещерата Хира и се отдаваше на размишление. За какво размишляваше тогава, как го правеше? И точно в един такъв момент той бе дарен с велика мисия – да бъде пейгамбер. Беше му заповядано да чете, което ще рече – развивай се, размишлявай, за да постигнеш успех в мисията, с която те натоварваме.

Осъзнавайки стойността на размишляването, вярващият ще поеме по пътя на Мухаммед (с.а.с.), ще спазва и повеленията на Аллах и ще осъзнае смисъла на съществуването си. Ата ибн Ребах предава хадис, в който се разказва как Пратеника (с.а.с.) отговорил на Биал (р.а.), когато на един сабах намаз го попитал: „Пратенико на Аллах, защо плачеш? Аллах ти е опростил и миналите, и бъдещите грехове?“. А той му отговорил: „Биалю, нима да не бъда Негов признателен раб? Как да не плача, след като ми беше низпослано: **„В сътворяването на небесата и на земята, и в промяната на нощта и деня има знамения за разумните, които споменават Аллах и прави, и седнали, и легнали на хълбок, и размиш-**

ляват за сътворяването на небесата и на земята: „Господарю наш, Ти не си сътворил това напразно. Пречист си Ти! Опazi ни от мъчението на огъня!“ (Ал-и Имран, 3: 190–191)“. След което продължил с думите: „Тежко на онзи, който прочете този аят, а не размишлява върху значението му“.

За да се осъзнае стойността на размишляването пред Аллах (джелле шануху), трябва да се прочете Коран-и Керим, за да се види колко айета приканват към това с изрази като: **„...за да премислят!“** (7: 176); **„...на хора мислеци“** (10: 24); **„...за да размислят“** (59: 21). Могат да се посочат още много примери, което говори за огромната важност на размишляването пред Всевишния Аллах.

В тази връзка Амир ибн Кайс е казал: „На съдния ден с най-чист иман ще бъдат тези, които на този свят са размишлявали най-много“. Чистият иман е иманът, чрез който се спечелва задоволството на Всевишния. О. Нури Топбаш в книгата си „Размисъл върху вселената, човека и Свещения Коран“ пише: „Нашият Създател настоятелно иска от нас да размишляваме както за нас, така и за природата. Настоява, че човек не бива да наблюдава природата с празен поглед, а напротив, да бъде прозорлив и да осъзнае мъдростта от създаването ѝ“.

Силата на разума трябва да бъде осъзната и насочена в правилната посока, всеки човек трябва да се възползва от тази сила и да спечели дженнета. Ибн Каййим пише: „В основата на

правилното размишляване е да се размишлява за сътвореното от Аллах. Това размишляване ще доведе раба до Всевишния и обичта към Него“.

Колкото повече рабът размишлява, толкова повече ще се приближава към ахирета и ще се отдалечава от този свят. Не бива да се губи време в безполезна размисли, напротив, те трябва да са насочени само и единствено към отговор на въпроса: „Защо съм създаден?“. Осъзнавайки отговора на този въпрос, ще се предпазим от попадането измежду хората, за които в Коран-и Керим се казва: **„Ако се бяхме вслушали или размислили, нямаше да сме сред обитателите на пламъците“** (ел-Мулк, 67: 10).

Всъщност една част от твоя живот е минала и ти си я изживял, останалата е тази, която ти предстои да изживееш. Време е да се покаеш за това, което си пропуснал и прегрешил, и да размислиш за бъдещето, което е несигурно и неясно, да не би да се окажеш измежду онези, за които Аллах казва: **„Най-лошите твари пред Аллах са глухите, немите, които не проумяват“** (ел-Енфал, 8: 22).

Разумът е част от нас, чрез него ние се извисяваме, но ако не го ползваме, пред Аллах (дж. дж.) сме унижени. Пратеника (с.а.с.) е казал: **„Когато синът на Адем се събуди, всичките органи му се покоряват и езикът казва: „Страхувай се от Аллах, защото ние сме свързани с теб! Ако поемеш по правия път, и ние ще поемем, ако се отклониш, и ние ще се отклоним!“** (Тирмизи).

ИЗБОР НА СЪПРУГ И СЪПРУГА СПОРЕД ИСЛЯМСКОТО ПРАВО

Д-Р МУСТАФА ХАДЖИ ГЛАВЕН МЮФТИЯ

Чрез женитбата човек свързва живота си с друг човек, с когото ще прекара останалата част от дните си, което изисква да се направи правилен избор. В противен случай несходството в характерите е неизбежно, а заедно с него – и семейните проблеми. Ето защо важноста на този избор може да се систематизира така:

1. Изборът на съпруг и съпруга не трябва да се базира на емоция, която е временна и често пъти не дава желаните резултати. В повечето случаи тя е причина за грешни и прибързани решения, поради което емоцията е повече от ненужна в този случай.

2. Изборът на съпруг и съпруга е доста труден въпрос в нашето съвремие, особено за религиозни и принципни хора, тъй като критериите при избора не са еднакви при всички. Нещо пове-

че – при избора на партньор не се търси достойнство и чест, в повечето случаи се обръща внимание на материалното положение и социалния статус на човека.

3. Женитбата е едно от трите най-важни събития в човешкия живот – раждането, женитбата и смъртта. Раждането и смъртта не стават по желание на човека, това са въпроси, които ги определя Аллах Теаля. Женитбата е оставена в ръцете на човека и затова той трябва да направи всичко, което е по силите му, за да стане тя по най-добрия начин.

4. Изборът на съпруг или съпруга не означава избор на стока за продажба. Този избор е решаващ за щастието или нещастieto на човека за останалата част от живота му. Дори ако се стигне до положение в даден момент да се прекратят съпругеските отношения, те продължава-

ват да въздействат върху психиката и социалното положение на тези хора.

5. Правилният избор на съпруг и съпруга е гарант за доверието и взаимното уважение в бъдещото семейство, в което ще се раждат и възпитават деца и членове на обществото.

6. Настоящото и най-вече бъдещето на обществото се базират на подрастващото поколение, което зависи от гена на родителите, а също така и от грижите, които те полагат за възпитанието на децата. Както се знае, децата получават възпитанието си най-вече от майката. Следователно всеки трябва да се грижи за възпитанието на децата си, като започне да го планира при избор на съпруга. Същото се отнася и за жената, която не може да изпълнява пълноценно задълженията си като майка, ако нейният съпруг не ѝ позволява или не

осигурява необходимата атмосфера за добро съжителство и добро възпитание на децата.

7. Изграждането на общество, което спазва принципите на религията си и живее съобразно тези принципи, е задача на всеки мюсюлманин, защото е немислимо човек да живее в среда, в която царят хаос и разврат, а само няколко личности да живеят праведно. Това обаче не може да бъде постигнато, ако не се положат основите на здрави семейства, чието съществуване зависи от правилния избор на семеен партньор.

Всичко това е необходимо да се базира на доводи от Корана и суннета, тъй като женитбата и изборът на съпруг и съпруга не са нещо ново. В този ред на мисли нека се върнем към доказателствата:

Първото е хадисът, в който Мухаммед (с.а.с.) казва: *„Изберете къде да посееете семето си, жените раждат деца, които приличат на техните братя или сестри“*.

Второто е хадисът, в който Мухаммед (с.а.с.) казва: *„Жената бива харесвана поради четири неща: нейното потекло, нейната красота, нейното богатство и нейната религиозност. Избери религиозността, за да спечелиш“*.

При избор на съпруга е необходимо да се съблюдават някои принципи, а те са:

1. Както разбираме от хадиса, жената трябва да бъде религиозна. Това ще реши много въпроси и ще донесе берекет на бъдещото семейство. Религиозността е гарант за доверието между съпрузите. Разбира се, и тук може да има изключения, но те са рядкост, докато нерелигиозните семейни двойки в повечето случаи имат сериозни проблеми, особено ако единият е религиозен, а другият не е.

2. Жената или мъжът да произлизат от религиозно семейство, но ако самата жена или мъжът не са религиозни, религиозността на семействата им не е от значение.

3. Всеки един от кандидат-младоженците да бъде с добри умствени възможности, тъй като това до голяма степен се предава на бъдещото поколение.

4. Жената да не е била омъжена преди това. Въпреки че същото се отнася и за мъжа, защото никоя жена не иска да се омъжи за разведен мъж, изискването се отнася най-вече за жената. Причина за това е фактът, че ако мъж се ожени за вече омъжвана жена, това накърнява репутацията му, а освен това ислямът позволява на един мъж да се ожени за повече от една жена, което не важи за жената.

5. Жената да бъде от род, за който не се знае, че са безродни. Разбира се, дали дадена жена ще може да ражда, или не, е тайна на Аллах Теаля, но въпреки това човек трябва да направи всичко, което е по силите му. В този смисъл е хадисът, в който Мухаммед (с.а.с.) казва: *„Женете се за жени, които обичат и които раждат. Аз ще се гордея с вас“*.

6. От съществено значение е бъдещите съпрузи да са приблизително на една и съща възраст. Принципно няма забрана да се оженият мъж и жена, които са на различна възраст, но е всеизвестно, че това води до дискомфорт в бъдещото семейство, особено в нашето съвремие, тъй като хората от по-старото поколение имат различно мислене от тези от по-младото поколение.

7. Равенството е един от най-важните критерии за бъдещите съпруг и съпруга, но какво се разбира под понятието равенство? Под равенство не се има предвид равенство на права или задължения, под равенство се разбира мъжът и жената, които искат да се оженият, да са равни или приблизително равни по статус.

Може ли да бъде закупен курбан с банков кредит?

Курбанът е финансов ибадет, с който се задължава всеки мюсюлманин, който е психически здрав (акил), достигнал полова зрялост (балиг), не е пътник (муким) и притежава определена финансова сила (Мергинани, ел-Хидайе, VII, 146).

Всеки, който е решил да коли курбан, било то ваджиб или нафиле, може да го закупи в брой или чрез заем. Това не е пречка за валидността на курбана. Но в случай че вземе лихвоносни заеми и впоследствие ще изплаща лихва, то тогава той попада в харам и извършва голям грях (вж. ел-Бакара, 2: 275–279; Муслим, Мусакат, 105, 106; Ебу Давуд, Буу, 4). Вследствие на това, ако даден човек няма условия да закупи курбан с лични средства, не е уместно да прибегва до такива методи.

Може ли да се закупи курбан на разсрочено плащане?

Курбанът е ибадет, който се изпълнява с възнамерение за сближаване с Аллах Теаля. А тази цел може да бъде достигната единствено ако човек принесе в курбан животно, което е негова лична собственост (Касани, Бедаи, V, 76). Едно животно може да бъде придобито като собственост чрез отглеждане, подарък, наследство или чрез закупуване. По същество дългосрочните продажби са позволени (Мевсили, ел-Ихтияр, II, 59). Що се отнася до разсроченото плащане, то става чрез забавяне на изплащаните вноски за определен период от време (Меджелле, чл. 157). Съответно на това, след като стоката, закупена по този начин, минава в ръцете на купувача, то и в принасянето на курбан на животно, закупено по този начин, няма никаква пречка.

И все пак Аллах знае най-добре!

РОДОПСКИ НЕВОЛИ

ПЛАМЪК ЗАЧЕВ ЖУРНАЛИСТ

Бяхме решили с Д. това лято да отделим време и за пътуване из България. След великолепно няколкодневно плаване по река Дунав, прегледахме раниците, сменихме екипировката и поехме към Родопите. Преди това изчетохме в интернет всичко, което можахме да намерим. Направо се объркахме – разписания на автобуси и цени на билети, всичко от минали години. Потърсихме по книжарниците пътеводител на Родопите – няма. На книжния пазар на площад „Славейков“ го открихме. Продавачът, с гузен, виновен тон, ни заобяснява, че пътеводителят е стар и цената му е... 25 лева!

Погледнахме крадешком задната корица – 3,50 лв. С благовиден тон казахме, че не можем да съберем необходимата сума. В Градската библиотека – успех, обаче само за читалнята, но ако искаме, може да си преснемем това, което ни интересува. На следващия ден – друга библиотекарка. Разпирям ѝ, че понеже не може да се изнася пътеводителят, ще преснема някои страници и като гръм от ясно небе: „Спокойно може да го вземете за домашно ползване“. Това е издание от 1965 година, но поне в картата на Родопите нямаше да има промени.

Тъй като бяхме решили да посетим Чудните мостове, тръгнахме през Пловдив. Дотам с влак и на автогарата първата изненада – до Забърдо няма автобус, а този за Смолян спирал на разклона – само на 13 км от селото! В интернет беше показано не само разписанието на автобуса дотам, но и цената на билета. Насочихме се към следващия изходен пункт – с. Хвойна. На автогарата питахме за пътя към хижа „Кабата“ и Чудните мостове. Единствено служителката от тоалетната ни каза да вървим направо по пътя и той щял да ни отведе до хижата.

За наш късмет, гледаме на разклона голямо табло с екомаршрут от с. Хвойна до извора на Арда чак. На таблото беше показан маршрут само от с. Орехово и ние поехме натам, още повече че посоката съвпаднаше с тази, която ни показаха от тоалетната. До селото е 7 км. Автобусите са отменени, а в интернет съществуват! По пътя – горещо, прашно. Гледаме табела с надпис: „За селото наляво, за центъра му надясно“, а за хижата – никакъв знак! Гледаме в пътеводителя – от селото има път. Направихме опит да спрем една кола да попитаме за върната посока – отмина ни все едно че на пътя нямаше никой. На края на селото видяхме хора и попитахме за пътя към хижата. Любезно ни беше обяснено, че по пътя са 12 км, но имало и преки пътеки, наистина много стръмни, но сме щели да икономисаме поне 5–6 км и ще стигнем до хижата за не повече от 2 часа. Решихме да вървим по пътя. Вярно, че ще е по-дълъг, но поне ще е хубав и неизморителен за ходене. Пътят само с голямо въображение може да се нарече път, по-скоро бяха два изровени коловоза, по които би могъл да премине единствено автомобил с повишена проходимост. Изминаха три часа, но никакъв белег не се виждаше, че приближаваме хижата, а и водата ни свърши. По едно време гледаме покрай пътя вадичка, по която тече така жадуваната течност. Напихме се до насита и продължихме. След още един час вървене гледаме постройките и си казахме, че най-сетне стигнахме до хижата.

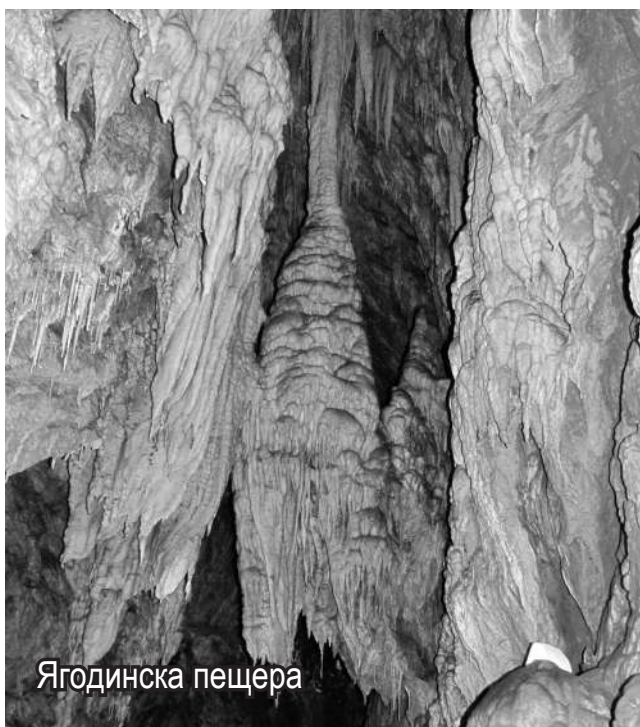
Радостта ни беше много кратка. Показаха се някакви селскостопански сгради – заключени, но обитаеми. Частът вече беше 17 и ние решихме – на това място ще направим бивак, още повече че имаше и вода. Намерихме подходящо равно място и опънахме палатката. Показа се,

че тук от стопанството в Асеновград изкарват на лятна паша телетата. Нощта прекарахме под приспивните мелодии на кучешки хор, особено се отличи един каракачанец, който само чакаше да мръднем в палатката и започваше с басов глас своята ария, останалите веднага се включваха в хора и това продължаваше петнайсетина минути. Бяхме спокойни, че при толкова пазачи, наклеявали покрай палатката, едва ли някой би посмял да се приближи и да ни обезпокои, докато спим.

На сутринта Ивайло – телчарят, ни обясни, че за не повече от половин час ще стигнем до хижата. След телчарника видяхме табло, подобно на това в с. Хвойна. Гледахме го и недоумявахме как ще преминем останалия път само за половин час. След два часа ходене виждаме срещу нас да идва ГАЗ-ка, натоварена с дърва, а след нея джип. Шофьорът на джипа ни обясни, че ако вървим по маркирания път, може да се загубим, но ако от следващия разклон продължим по следите от джипа му, ще стигнем до хижата!?! Сега си казахме, че поне ще има следи от гуми и по тях ще се водим. Следите не навсякъде личаха. Огледахме се за белези, за да може, ако се наложи да се върнем обратно, да не се загубим. Бяхме и извън телефонен обхват. Бяхме видели и табели как да се държим при среща с Баба Меца, само не можехме да си представим как ще успеем да изпълним всички указания. След още два часа видяхме табели – едни напред към х. „Кабата“, други в обратна посока към с. Хвойна, с. Малевево и с. Орехово. Отдохнахме си с облекчение. Сега наистина за половин час стигнахме до една поляна с много изоставени и полуразрушени постройки. На единия ѝ край видяхме признаци на живот и решихме, че това може да е хижата. Хижарите ни обясниха, че рядко идват туристи поради липсата на превоз откъм Чудните мостове.

За спане си избрахме едно полуразрушено бунгало, но със здрав покрив. Решихме да ношуваме там, за да не ни покрие росата през нощта и да е необходимо да чакаме на сутринта да изсъхнем. От хижата ни казаха, че до Чудните мостове се стига най-много за един час и че пътят е добър. Така и не можахме да разберем по какви часовници определяха времето местните хора – преди ни казаха половин час, стигнахме хижата за четири, сега един – вече два часа вървим, без да спрем. Гледаме голяма табела „Информационен център“. Там в скоропоговорка ни обясниха, че обиколката на Мостовите е за не повече от петнадесет минути и с. Забърдо е на три километра оттук.

Човек би трябвало да е лекоатлет, за да може за петнадесет минути да обиколи двата моста, да слезе под тях, да се наслади на този уникален природен шедевър и разбира се, да направи някоя и друга снимка. Когато слязохме под големия мост, фантазията ни не можа да си представи каква река трябва да е текла, за да може да направи отвор с диаметър от около петнадесет метра, и то с идеално заоблени входни стени в скалата. Времето напредваше и ние по скопътеката тръгнахме към с. Забърдо.

СТАРАТА ДЖАМИЯ В АСЕНОВГРАД

КЕМАЛ РАШИД ИМАМ НА ГР. КАРЛОВО, ДОКТОРАНТ

Асеновград е населено място в Южна България, което се намира в област Пловдив, на 15 км южно от Пловдив. Той е най-големият необластен град в България, най-големият град в Родопите и е административен център на община Асеновград. В рамките на града влизат и кварталите Горни Воден и Долни Воден, които до 1986 г. са били отделни села. По официални данни от 2015 г. населението на града е около 50 000 жители, от които близо 15 000 са от турски, мюсюлмански произход, повечето от тях са изселници от Кърджалийския край. Но броят на мюсюлманите вероятно е по-голям.

Интересен е фактът, че до 1934 г. Асеновград се е казвал Станимака, така както го наричат местните турци и до ден днешен. През 1934 г. градът е преименуван в чест на цар Иван Асен II на Асеновград. Все още точно над самия град се намират останките от Асеновата крепост – стара крепост, която при цар Иван Асен II е важен военен пост в отбраната на южната граница на Второто българско царство.

Асеновград е наречен „Малкия Йерусалим“ поради това, че е известен с многото си църкви, манастири и параклиси. Освен това се знае и като „Града на булчинските рокли“ заради големия брой магазини и ателиета за булчински рокли и сватбени аксесоари.

Според исторически източници градът пада под османско владичество през 1363 г. или след Черноменската битка, състояла се през 1371 г. В началото на османското владичество, или в първите векове, Асеновград (Станимака) е вакъфско селище на султан Сюлейман Великолепни. По-късно той става общински център – нахия. Това се потвърждава и от едно асеновградско синорнаме от 1517 г., както и от подробния регистър на вакъфите на султан Сюлейман Великолепни в Пловдивско, изготвен през 1595 година. В регистъра Асеновград се споменава под името Истанимака, а самият документ се съхранява в Османския архив в Истанбул. В града има една функционираща джамия и една в строеж.

СТАРАТА (ЕСКИ) ДЖАМИЯ

Тази джамия се намира в близост до центъра на града. За съжаление, не се знае кога и от кого е построена. Липсва китабето на джамията. Според местното население сградата на джамията е била старо турско

училище, което по-късно е преобразувано в джамия. Вътрешността на молитвения салон е с площ 150 кв. метра. Широка е около 10 м. Дължината на джамията е 15 м. Височината на сградата е около 5 м. Стените ѝ не са много широки. Прозорците са на два реда, като от западната част на стената са шест, а от северната част са четири на брой.

Прави впечатление женското отделение на джамията (махфили), което заема повече от половината място на молитвения салон. От дясната страна на михраба е минберът, направен от дърво. В близост до михраба, пак от дясната му страна – между михраба и минбера – е конструирано така нареченото кюрси, също от дърво, което служи за вааз.

Покривната конструкция е четирискатна. Джамията има минаре високо около 12 м и е с шерефе, завършваща с алем. Дворът на джамията е около 200 кв. метра. Тук забелязваме посаден чинар на възраст, според местните жители, на около 300 години. До него е построена чешма за нуждите както на мюсюлманите, така също и за съгражданите. Старата джамия е единствената действаща в Асеновград. Отворена е както за петкратен, така и за петъчен намаз и за големите байрамски намази. В джамията се води активен социален и религиозен живот.

НОВАТА ДЖАМИЯ

В момента джамията е в строеж, започнат преди повече от 15 години, но вече се правят довършителни работи по вътрешното оформление на декорацията. По всичко личи, че тя ще бъде внушително здание, разположено в близост до казармата на Асеновград. Новата джамия ще бъде тема на следваща публикация.

МУХАММЕД ИБН ШИХАБ ЕЗ-ЗУХРИ

„Наистина, тази наука е религия, затова внимавайте от кого я вземате.“ Ибн Шихаб ез-Зухри

Кой е Мухаммед ибн Шихаб ез-Зухри? Това е въпрос, който много хора си задават. Първо ще отбележа, че той е личност, която играе важна роля в записването на суннета по заповед на халифа Омер ибн Абдулазиз.

Прозвището му е Ебу Бекир, а пълното му име: Мухаммед ибн Муслим ибн Убейдуллах ибн Шихаб ел-Кураши ез-Зухри. Известен е в ислямската история като Ибн Шихаб ез-Зухри. Той е един от най-видните ислямски учени – имам, хафъз, факих. Прадядо му Зухре ибн Киляб е брат на прадядото на Пратеника на Аллах (с.а.с.). А другият му прадядо, Абдуллах, е участвал в битката при Ухуд на страната на езичниците, копнеещи да убият Расулюллах (с.а.с.), но по-късно е приел исляма и е починал по време на управлението на третия халиф Осман ибн Аффан. А баща му Муслим е бил от хората, които подкрепяли Абдуллах ибн Зубейр, когато се изправил срещу умейдите.

Мухаммед се родил през 50 г. по хиджри в гр. Медина, където изкарал първите си години в търсене на наука. Още от малък започнал да търси наука сред най-видните медински учени, сред които са и около десет сахабии като Абдуллах ибн

Омер, Джабир ибн Абдуллах, Енес ибн Малик, Абдуллах ибн Салеме, който му бил и първият учител по литература и генеалогия (несеб). Предал е три хадиса от Абдуллах ибн Омер. Аллах го надарил с изключително силна памет, за което той самият казва: „Няма нещо, което да е попаднало в сърцето ми и да съм го забравил“. Наизустил Корана за осемдесет дни. Освен това наизустявал и хадисите, обикаляйки учените в Медина – от дом на дом. Стоял с часове и чакал да излязат учените, за да запише от тях хадис или мнение на един от сахабиите, а неговите връстници му се присмивали, че прекалява в търсенето на наука. Но с отминаването на първия век по хиджри той вече бил сред най-учените хора. За него са казали, че е „най-вещ сред хората по отношение на суннета, хадисите, предаден от предците“. Дори някои учени са рекли: „Ако не беше той, щеше да се изгуби много от суннета“.

След сахабиите негови учители са били не кои да е, а седемте медински факихи – фукаха-и себа. При Саид ибн-ул-Мусеййеб се обучавал цели осем години. Когато навършил тридесет години, се преместил в Дамаск, когато управлявал халифът Абдулмелик ибн Мерван.

Неговата слава се разпространила из целия халифат. Стига ни да знаем, че негови

ученици са: Ата ибн Еби Ребах, Омер ибн Абдулазиз, Амр ибн Динар, Катаде, Салих ибн Кейсан, Суфян ибн Уйсейне, Ебу Ханифе, Малик ибн Енес, Имам Евзай и още много видни личности.

Той е от първите, на които халифът Омер ибн Абдулазиз заповядал да започнат да записват науката като цяло и по-конкретно – хадисите. Това е отбелязано от имам Малик, който е посочил, че: „Първи, който започна да записва науката, бе Ибн Шихаб ез-Зухри“.

Ибн Шихаб ез-Зухри, освен че бил велик учен, бил и много щедър към бедните и нуждаещите се, всичко, което притежавал, го раздавал на бедните. Дори понякога вземал заем само и само да раздаде на нуждаещите се хора. Той прекрачил седемдесетте години, които прекарал в търсенето на наука, записване и разпространение на хадисите по всички краища на мюсюлманската държава. Починал през 124 година по хиджри в село Шегаб, намиращо се между Сирия и Палестина. Завещал да го погребат близо до пътя, за да може хората, минавайки покрай гроба му, да се молят на Аллах за него. Аллах да се смили над тази велика личност, запазила и предала суннета на Мухаммед (с.а.с.) на своите ученици. Аллах да му опрости греховете и да го въведе във висините на дженнета!

ПРЕЗИДЕНТЪТ РУМЕН РАДЕВ БЕШЕ ПОЧЕТЕН ДОМАКИН НА ПРАЗНИЧНА ВЕЧЕРЯ ИФТАР

На 8 май 2019 г. президентът на Република България Румен Радев беше почетен домакин на тържествена вечеря ифтар в знак на уважение към мюсюлманската общност в страната ни и на религиозните ѝ празници и обичаи. На тържественото събитие по случай настъпването на Свещения за мюсюлманите месец Рамазан присъстваха главният мюфтия Мустафа Хаджи, председателят на Висшия мюсюлмански съвет Ведат С. Ахмед, заместник-главните мюфтии Ахмед Хасанов, Бирали Бирали и Мурат Пингов, също районни мюфтии и други служители на Мюсюлманско изповедание. Сред поканените на президентския ифтар бяха и представители на основните религиозни общности у нас, представители на дипломатически мисии и културни дейци.

ВЪЗПИТАНИК НА КУРСА ЗА ХАФЪЗИ В МАДАН НА МЕЖДУНАРОДЕН КОНКУРС В ДУБАЙ

19-годишният Адем Мехмед, възпитаник на Курса за хафъзи в родния си град Мадан, представи България на престижното ежегодното състезание за хафъзи в Дубай. Тазгодишното издание на The Dubai International Holy Quran Award – едно от най-престижните състезания за хафъзи в света, се проведе от 5 до 20 май в Обединените арабски емирства.

Предварителният кръг на състезанието се състоя на 8 май, когато се явиха общо 120 претенденти за участие на финалите. Тогава нашият хафъз се класира сред първите 80 участници, което автоматично му проправи път до финалите, които започнаха на 12 май. Хафъз Адем се представи достойно на международното състезание за хафъзи и се класира на 20-о място сред финалистите.

СЕМИНАРИ ЗА КАНДИДАТ-ХАДЖИИ

Два месеца преди сезона на хадж 2019 отдел „Хадж“ на Главно мюфтийство започна провеждането на подготовителните семинари за кандидат-хаджиите. Първият от поредицата подготовителни семинари се състоя на 17 май в Благоевградското село Рибново. На информационната среща присъстваха 20 кандидат-хаджии от населените места в обхвата на Районно мюфтийство – Благоевград. Лектори на мероприятиято бяха Джемал Иса, експерт в отдел „Хадж“, районният мюфтия на Благоевград Айдын Мохамед, имамът на село Лъжница Мухаммед Камбер и Осман Кутрев – експерт в отдел „Иршад“ към Благоевградското мюфтийство. Бъдещите поклонници бяха запознати със същността на поклонението хадж, както и с всички подробности около изпълнението на този важен ибадет. Присъстващите имаха възможността да зададат и своите въпроси към организаторите.

ГЛАВНИЯТ МЮФТИЯ ПРИЕ ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ДЪРЖАВНИЯ ДЕПАРТАМЕНТ НА САЩ

Главният мюфтия д-р Мустафа Хаджи беше домакин на делегация от Държавния департамент на САЩ, водена от Н. Пр. Самюел Браунбек в качеството му на специален посланик за международните религиозни свободи.

По време на срещата, проведена на 9 май 2019 г. в Главно мюфтийство, бяха обсъдени въпроси, свързани с религиозните свободи и правата на човека в света и региона. Целта на посещението бе насърчаването на толерантността и диалога между християните и изповядващите други религии.